

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Peter Knific

Odziv izbranih držav jugovzhodne Evrope na begunsko krizo

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Peter Knific

Mentorica: doc. dr. Jelena Juvan

Odziv izbranih držav jugovzhodne Evrope na begunsko krizo

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Zahvala

Za lažje in enostavnejše pisanje diplomske naloge bi se rad zahvalil štirim različnim stranem, ki so vsaka po svoje ogromno pripomogle k dokončanju. Ogromni prispevek je imelo družinsko okolje, ki je tekom študija in seveda tudi v času pisanja naloge nudilo velik del logistične in moralne podpore za lažje delo. Prav tako hvala mentorici doc. dr. Jeleni Juvan, ki je kljub težavnemu prebivanju preko slovničnih napak tekom pisanja, vsakič hitro in kvalitetno pomagala ohranjati zastavljeno smer diplomskega dela. Zahvala gre tudi prijateljem, ki so s stalnim spodbujanjem lajšali dneve in noči, presedene za računalnikom. In kot zadnje, a zagotovo ne najmanj pomembno, gre zahvala tudi vodstvu Društva študentov obramboslovja Slovenije, ki je bilo pripravljeno postaviti projekt in izvesti širšo raziskavo, povezano z migrantsko krizo, da sem lahko nekatere ugotovitve vključil tudi kot del te diplomske naloge.

Odziv izbranih držav jugovzhodne Evrope na begunsko krizo

Migrantska kriza v Jugovzhodni Evropi, v izbranih državah Grčiji, Makedoniji, Srbiji in Hrvaški, je dobro pretresla meddržavne odnose in odnose znotraj držav samih. Zaradi nje so se bili voditelji prisiljeni poslužiti tako psiholoških kot tudi drugih ukrepov, da bi lahko zavarovali nacionalne interese pri soočanju s krizo. Vendar pa, kljub temu da je politična ureditev držav na papirju enaka, prihaja do različnih pristopov soočanja s krizo. V diplomskem delu so analizirani trije različni nivoji odzivanja in soočanja izbranih držav s krizo. Prvo področje so odzivi ministrov in predsednikov vlad, kjer je v večini primerov potekalo največ operativne komunikacije in odločitev, kako se soočiti s krizo. Naslednji nivo so predsedniki držav, ki so večinoma predstavljali del komunikacije s tujino in pridobivanje politične podpore ter moralna podpora in delno korigiranje predsednikov vlad.

Ključne besede: balkanska pot, begunci, jugovzhodna Evropa, migrantje, odzivi na krizo.

Response of chosen countries of the South-Eastern Europe to migrant crisis

Migrant crisis in South-Eastern Europe, in the chosen countries Greece, Former Yugoslav Republic of Macedonia (Macedonia), Serbia and Croatia, had shaken inter states relations and also relations within the state. State leaders were forced to take some different psychological and also more material measures to counter those events and to secure the state interests. Although the considered states have the same political regime, they were using quite different approaches to counter the crisis. First level of consideration in my research is work and press releases of the prime ministers and ministers in those four states. In this area there were mostly decisions about how they should response to the crisis. Next level of the interest are presidents of the states, who were mostly communicating with state leaders abroad, and trying to get some help and political and material support from other countries. But there were two exceptions in the role of supporting and trying to help with decisions.

Key words: balkan rout, crisis response, migrants, refugee, South-Eastern Europe.

Kazalo

1	Uvod.....	7
1.1	Metodološki okvir.....	8
1.2	Hipoteze in raziskovalno vprašanje.....	8
1.3	Omejitve v raziskovanju.....	8
1.4	Ključni pravni koncepti.....	8
1.4.1	Begunec.....	9
1.4.2	Migrant.....	10
2	Zgodovinski okvir in opis krize.....	10
3	Begunska kriza v Grčiji.....	14
3.1	Statistika krize.....	14
3.2	Ukrepi vlade:.....	14
3.3	Odziv predsednika države:.....	16
3.4	Splošni odzivi.....	17
4	Begunska kriza v Makedoniji.....	20
4.1	Statistika krize.....	20
4.2	Ukrepi vlade.....	21
4.3	Odzivi predsednika države.....	22
4.4	Splošni odzivi.....	25
5	Begunska kriza v Srbiji.....	26
5.1	Statistika krize.....	26
5.2	Ukrepi vlade.....	27
5.3	Odzivi predsednika države.....	27
5.4	Splošni odzivi.....	28
6	Begunska kriza na Hrvaškem.....	29
6.1	Statistika krize.....	29
6.2	Ukrepi vlade.....	29
6.3	Odzivi predsednice države.....	32
6.4	Splošni odzivi.....	33
7	Primerjalna analiza.....	34
7.1	Statistika držav.....	34
7.2	Ukrepi vlad.....	35
7.3	Odzivi predsednikov držav.....	37

7.4	Splošni odzivi.....	38
8	Sklep.....	39
9	Literatura	41

1 Uvod

Že v antični zgodovini so si Rimljani zagotavljali mir pred zunanjimi sovražniki tako, da so več različnih zunanjih skupin sprli med seboj. Tudi v novejši zgodovini so sile uporabljale identično taktiko, ki je potemtakem ne moremo spregledati. Sicer se dogaja v manjši meri, ampak izhajamo lahko iz časov hladne vojne, ko sta si Sovjetska zveza in Združene države Amerike večkrat nagajali na tujih ozemljih oziroma podpirali nasprotnike druge strani. Prihajalo je torej do tako imenovanih proxy vojn¹. Ker sta bili obe strani vpleteni na Bližnjem vzhodu, se je dogajalo, da je ena velesila podpirala skupine, s katerimi se je nekaj let kasneje spopadla. Tako je po desetletjih podpiranj različnih skupin prišlo do razmer, ki so vse prej kot politično stabilne in varne za bivanje. Samuel Huntington v knjigi Spopad civilizacij postavi predvidevanje, da bo do spopadov prihajalo na območjih, kjer se srečajo različne civilizacije. Čeprav sta si Sirija in Irak po eni strani podobni, vsaj glede na osnovno religijo, pa po drugi strani prihaja do močnih kulturnih razlik znotraj te religije in tudi zaradi akcij, ki jih teroristične skupine izvajajo navzven proti drugim kulturam, ki so se zaradi tega čutile nagovorjene, da se vmešajo (Huntington 2005). Na takšnem nemirnem območju je nastala Islamska država, ki je postala resna grožnja ne le za Sirijo in Irak, temveč tudi za celotno regijo, obenem pa zaradi povzročene migrantske krize in terorističnih napadov predstavlja tudi globalno grožnjo, kajti ZDA se na nevarnost terorizma odzivajo že vse od 11. septembra 2001. Islamska država je ponovno opozorila na možnost napadov s terorističnimi napadi v Parizu in Bruslju. Ker je prišlo do zasedbe velikega dela Sirije in Iraka, ki je vladi teh dveh držav nista mogli omejiti z rednimi oboroženimi silami, sta se obrnili na mednarodno skupnost in zaprosili za pomoč pri obrambi. Iz spopada, kjer so prej različne sile podpirale različne strani, je prišlo do situacije, ko se je pojavil skupni sovražnik in kot posledica so se začeli napadi nanj. Že Islamska država sama je v beg pognala veliko število ljudi, z nadaljnjimi napadi na Islamsko državo in kolateralno škodo, ki je tako nastala, pa so se za umik odločili tudi mnogi, ki prej o tem niso razmišljali. Zaradi geografske lege in ekonomske pozicije je najboljša destinacija postala Evropa, v katero so se množično odpravili. S svojim pohodom so povzročili precej stresno situacijo za odločevalce v marsikateri državi, ki jo prečkajo na poti v »obljubljeno deželo« - Nemčijo. Problemi so se pojavili zaradi različne stopnje naklonjenosti sprejemu migrantov in beguncev, saj kar naenkrat ni bilo jasne

¹ Termin proxy war oz. proxy vojna, označuje vojno, ki jo sproži velesila, vendar brez neposredne vključitve.

odločitve kako se odzvati, brez da bi izpadli nehumani in brez da bi po nepotrebnem ogrožali lastno državo.

1.1 Metodološki okvir

Za prvi deskriptivni del diplomskega dela (pregled stanja beguncev po državah) bom uporabil analizo primarnih in sekundarnih virov, ki jo bom dopolnil s kvalitativnim pregledom uradnih odzivov. V drugem delu pa bom uporabil primerjalno metodo med državami po določenih parametrih.

Uporabil sem tudi metodo opazovanja z udeležbo in metodo intervjuja.

1.2 Hipoteze in raziskovalno vprašanje

Kako so se Srbija, Hrvaška Makedonija in Grčija odzvale na begunsko krizo?

H1: Zaradi pretekle izkušnje begunstva po razpadu nekdanje Jugoslavije so se na Hrvaškem bolj naklonjeno odzvali na begunce, kot v preostalih opazovanih državah.

H2: Na odziv držav je vplivalo članstvo v Evropski uniji, ne glede na to ali je država del Šengenskega območja ali ne.

1.3 Omejitve v raziskovanju

V povezavi s krizo bi bilo zanimivo raziskati, kje tičijo razlogi za zelo različno posodobljenost uradnih strani predsednikov države in vlad, kajti ponekod so strani za tujce skoraj neuporabne zaradi jezika v katerem so napisane, drugod pa zaradi neposodobljenosti, kot na primer v Grčiji, kjer je le eno ministrstvo imelo nekaj novic iz leta 2015, vsa ostala pa iz leta 2013 ali starejše. Poleg tega je oviro predstavljala tudi kriza sama, kajti ponekod je bilo informacij preveč vendar so se različni viri močno razlikovali, drugod pa jih skoraj ni bilo in sem bil prisiljen uporabiti edini vir, ki sem ga dobil.

1.4 Ključni pravni koncepti

Osnovni pravni vir za delo z begunci je konvencija Združenih narodov iz leta 1951 in njen protokol iz leta 1967. Sama konvencija opredeljuje, kdo so begunci, čeprav je pisana z namenom zaščite takšnih (evropskih) beguncev kot so bili posledica prve in druge svetovne vojne, zato pa protokol iz leta 1967 to razširi tudi na preostale države. V konvenciji je tudi določeno, da naj bi država za begunce poskrbela tako, da jim minimalno zagotovi vsaj standard, ki ga v njej imajo državljani drugih držav, v določenih primerih pa celo standard, kot ga imajo državljani te države (Konvencija o statusu beguncev 1951). Vendar ta zaščita ne traja večno. Njeno izvajanje preneha: ob prostovoljni repatriaciji, ob prenehanju grožnje, ki je

begunca pognala na pot ali ob integraciji in naturalizaciji v državo, ki je begunce sprejela. Pravice, ki jih daje konvencija iz leta 1951, so sledeče: pravica do dela, prebivališča, izobrazbe, nesojenja zaradi ilegalnega vstopa, do svobodne izbire religije, do dostopa do sodišč, do potovanja znotraj meja države, do zagotovitve potovalnih dokumentov in izkaza identitete, do javnih olajšav in pomoči in do ne-izgona iz države (Konvencija o statusu beguncev 1951). Po drugi strani pa imajo tudi begunci nekaj obveznosti, in sicer spoštovati zakone države glede azila in pa tudi ukrepe, sprejete za ohranjanje javnega reda in miru. Čeprav ni eksplicitno navedeno, kdo naj določi, ali je oseba begunec ali ne, pa je potrebno za določanje tega statusa uporabiti ustrezni postopek, izvajati pa ga morajo osebe z relevantnimi izkušnjami in znanjem iz tega področja. Pri vzpostavitvi korektnega sistema določanja pa lahko sodeluje tudi UNHCR (Guterres 2011, 2–7).

Nedržavljeni uživajo osnovne pravice, kot na primer pravico do življenja, svobode in varnosti, prav tako ne smejo biti obravnavani ponižujoče, nehumano, ne smejo biti izgnani ali pridržani brez razloga, imajo pravico do dela in do družine, kakor določa Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah iz leta 1966. To dopolnjuje Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, ki določa, da imajo migranti pravico do dela, svobodne izbire dela in pravičnih ter dobrih delovnih pogojev. Države pa so dolžne zagotoviti sindikate, ki jih predstavljajo (Konvencija o statusu beguncev 1951).

Poleg osnovnih pravic pa imajo migranti tudi pravice, ki so odvisne od vzroka migracij, kar jih deli na legalne in nelegalne delavce, begunce in razseljene osebe ter na žrtve trgovine z ljudmi in pretihotapljene osebe. Med relevantno pravo sodi tudi konvencija Združenih narodov o pravicah migrantskih delavcev in njihovih družinskih članov, vendar pa sta k njej od evropskih držav pristopili le Bosna in Hercegovina ter Turčija (Martin 2005, 9–13).

1.4.1 Begunec

Konvencija Združenih narodov o beguncih iz leta 1951 zapiše, da je begunec oseba:

ki se, zaradi dogodkov, ki so se zgodili pred 1. januarjem 1951 in zaradi utemeljenega strahu pred preganjanjem osnovanem na rasi, veri, narodni pripadnosti, pripadnosti določeni družbeni skupini ali določenem političnem prepričanju, nahaja izven države, katere državljan je, in ne more, ali zaradi takšnega strahu noče uživati varstva te države, ali osebo, ki nima državljanstva, in se nahaja izven države, kjer je imela običajno prebivališče, pa se zaradi takšnih dogodkov ne more ali noče zaradi omenjenega strahu vrniti v to državo (Konvencija o statusu beguncev 1951).

Oziroma, kot to danes povzema UNHCR², je begunec oseba, ki se zaradi utemeljenega strahu pred preganjanjem zaradi razloga kot je rasa, vera, nacionalnost, članstvo v točno določeni socialni skupini, politično mnenje, je izven lastne države in ni zmožna ali pa se zaradi takega strahu ni pripravljena prepustiti varstvu tiste države. Ko pridejo v drugo državo, jih je ta dolžna zaščititi, kajti brez pomoči bi bili obsojeni na smrt ali pa na nečloveške razmere in življenje v senci (UNHCR 2015b). Nekateri med begunce uvrščajo tudi ljudi, ki so bili prisiljeni zapustiti domove zaradi naravnih katastrof (UN 2016). Vendar ni bilo vedno tako, nekdanji visoki predstavnik OZN za begunce, Ruud Lubbers, je pred dvanajstimi leti rekel, da ekološki in ekonomski begunci ne obstajajo (Lubbers 2004). Slednje so do neke mere potrdili v Avstraliji z zavrnitvijo 17 prošenj za status begunca zaradi podnebnih sprememb, ki povzročajo naraščanje morij (O'Brien 2015). Sicer dandanes mediji pogosto govorijo tudi o okolijskih oziroma klimatskih beguncih, vendar pa se države zaenkrat še izogibajo priznavanju tega statusa (Suny Levin Institute 2016).

1.4.2 Migrant

Za razliko od beguncev se migranti, čeprav pogosto potujejo na enak način in po istih poteh, razlikujejo v zelo pomembni točki. Migranti se odločijo, da se bodo preselili z namenom, da izboljšajo svoje življenjske pogoje, v čemer je razlika z begunci. Točno o kakšnih migracijah govorimo, je odvisno od razloga, zakaj je do njih prišlo. Ekonomski migranti so na primer tisti, ki se selijo zaradi ekonomskih razlogov. Begunci pa so prisiljeni v selitev zaradi okolja, v katerem živijo, ki jim ne daje druge možnosti, da si rešijo življenje, kajti s strani lastne države nimajo nobene zaščite. Najbolj pogosto je, da bežijo ravno pred lastno državo, ki jih ogroža. Migranti, po drugi strani, pa se selijo iz lastne želje in zaradi drugih razlogov, tudi v tujini pa še vedno uživajo zaščito lastne države (UNHCR 2015b).

2 Zgodovinski okvir in opis krize

Evropa je kot eden izmed centrov razvoja zelo mikavna destinacija za ljudi, ki imajo doma težke razmere, bodisi zaradi ekonomske bodisi zaradi varnostne situacije. Danes v okolici Evrope, ali bolje rečeno Evropske unije (EU), poteka več oboroženih konfliktov, ki so do neke mere nastali zaradi zunanjega vmešavanja v notranje zadeve držav. Zato je razumljivo, da ljudje v teh državah vidijo EU kot rešitev. V vzhodni Evropi imamo ukrajinsko krizo, ki je nastala ob poizkusu in kasnejši priključitvi Krimskega polotoka Ruski federaciji. Južno mejo

² United Nations High Commissioner for Refugees

Evrope tvori Sredozemsko morje in takoj na drugi strani imamo libijsko državljansko vojno; imamo države, ki so v konfliktih zaradi neuspešno izvedene dekolonializacije; imamo države, ki še vedno niso povsem pomirjene zaradi dogodkov ob spremembah režimov v okviru Arabske pomladi; in imamo Sudan, ki že desetletja ohranja oborožen konflikt. Potem pridemo do Bližnjega vzhoda, od koder izvira tudi migrantska kriza.

Noam Chomsky je v nekem intervjuju dobil vprašanje, zakaj ima tako pogosto predavanja na temo aktualnih kriz na Bližnjem vzhodu. Chomsky je odgovoril, da je razlog v tem, da mora pogosto dati naslov predavanja več let vnaprej in da je to naslov, ki je vedno relevanten (Hall 2010).

Eno od vedno aktualnih območij, ko gre za govor o krizah, je tudi Sirija, zato okvir samega dogajanja ne bo postavljen v začetek konfliktov, temveč v leto 2011, ko se je začela ponovna destabilizacija države, ki je postopoma vodila v današnjo situacijo. 18. marca 2011 so se protesti proti režimu, ki so se začeli s tako imenovanim »Dnem besa« tri dni prej, razvili do te mere, da so varnostne sile začele uporabljati ostro strelivo proti protestnikom, kar je vodilo v oborožen odpor proti Assadovemu režimu. Dogodki so se hitro poslabšali in v nekaj mesecih je prišlo do uporabe vladnih oboroženih sil, vključno z oklepnimi in zračnimi enotami proti protestnikom, kar so Združene države Amerike (ZDA) in Evropska unija obsodile ter zaostriale sankcije proti sirski vladi. Do junija 2014 je v Siriji divjala državljanska vojna upornikov proti Assadovemu režimu, pri čemer je Ruska federacija posredno pomagala Assadu, ZDA pa upornikom; čeprav se ti državi nista neposredno vključili v boje in sta se držali v ozadju. Prišlo je celo do uporabe kemičnega orožja (BBC News 2015a). V juniju 2014 pa je prišlo do spremembe, sicer ne glede na stanje vojne in miru, temveč glede na uspešnost nevladnih sil in združitev več ekstremističnih skupin, ki so se preoblikovale ter ustanovile tvorbo imenovano Islamska država³. Osvojena ozemlja v Siriji in Iraku so proglasili za kalifat. »3. septembra 2014 začne koalicija 5 arabskih držav pod vodstvom ZDA napadati cilje, ki jih ima v rokah IS. Tekom 2015 se proti Islamski državi postavi še več evropskih in drugih držav; po sestrelitvi ruskega letala, svoje napade začne Ruska federacija, po napadih v Parizu 13. novembra 2015 pa se jim pridružijo še Francija, Velika Britanija in še nekatere druge« (BBC News 2015a; The New Arab 2015).

Kot posledica teh vojn so se ljudje začeli odpravljati s svojih domov proti varnejšim in boljšim krajem za življenje. Veliko se jih je odpravilo prek severne Afrike in potem prek Libije v EU, vendar je ta pot zaradi nemirov v severni Afriki in vojne v Libiji postala manj

³več imen: IS, ISIS, ISIL, ...

atraktivna zaradi povečanih tveganj, ki so bila že tako ali tako visoka. Mnogi so prek morja odšli že iz Sirije in Libanona in proti Grčiji ali še globlje proti državam Sredozemske Evrope, največ pa jih je prek Turčije odšlo proti Grčiji. Slednjim bom v nadaljevanju posvetil največ pozornosti, kajti ti so se po zaprtju določenih meja odpravili na tako imenovano »Balkansko pot«.

Že leta 2012 so se začeli prebivalci iz Sirije odpravljati na varno in do julija se jih je v Turčiji nabralo že preko 43 000. Po turških podatkih sodeč jih je že takrat na dan v Turčijo prišlo okrog 1000. Po podatkih UNHCR pa se je število beguncev in iskalcev azila v Turčiji, Libanonu, Iraku in Jordaniji potrojilo od aprila 2012 in tako doseglo številko okrog 110 000 oseb. Tako so v Turčiji do julija 2012 porabili že preko 200 milijonov dolarjev za oskrbo beguncev. Zdravniki, ki so imeli opravka z njimi, so bili šokirani nad poškodbami, ki so jih ti ljudje utrpeli. Mnogi so imeli popolnoma zdrobljene kosti, spet drugi opekline od fosfornih bomb, in podobno (Franklin 2012).

Do 10. decembra 2015 je bilo pri UNHCR v Turčiji registriranih 2 291 900 beguncev iz Sirije (UNHCR 2015a).

Z izjavo, ki jo je marca 2015, dala nemška kanclerka Angela Merkel, so se začele nastanitvene kapacitete v Turčiji in Grčiji prazniti, saj je naznanila, da bo Nemčija zaradi te problematike sprejela politiko odprtih meja in posledično sprejela tudi begunce (The Guardian 2015). Ta odločitev se je kmalu izkazala za slabo s političnega in koordinacijskega vidika, kajti begunci so se peš odpravili proti Nemčiji, medtem ko so v državah na njihovi poti postopoma začeli sprejemati vse bolj restriktivne politike. Te politike niso bile vezane le na odprtost meja za bivanje v državah, temveč tudi na sam prehod držav pri poti do končnega cilja, Nemčije (Richter 2016).

Medtem ko so v Nemčiji politiki začeli sprejemati vse bolj odklonilno mnenje do vabila, ki ga je kanclerka podala, pa se je med prebivalci pokazal porast nacionalizma, ki je v Nemčiji eskaliral celo do porasta vpliva neonacističnih strank in protestov, ki so vključevali odkrit napad na azilne domove. Med prvimi, ki so zaprli meje za pretok ljudi, je bila Madžarska. Madžarski premier Viktor Orban je nekaj časa dopuščal, da so ljudje prečkali Madžarsko na poti proti Avstriji in Nemčiji, vendar pa je nato odredil postavitev ograje in zaprtje meja (Zeronian 2015).

Po terorističnih napadih v Parizu 13. novembra 2015 se je za podobno pot odločila tudi Francija, ki pa je zaradi razmer storila še korak naprej, kajti predsednik Hollande je razglasil izredne razmere, ukazal mobilizacijo vseh možnih enot, zaprl meje in dal, podobno kot v ZDA po 11. septembru 2001, prednost varnosti pred svobodo, vendar le za krajši čas. Poslal je

vojake, da prevzamejo patroljiranje po Parizu, in tudi sprožil vrsto postopkov, kajti napad je opredelil kot vojno dejanje proti Franciji in se nanj tudi tako odzval (Hollande 2015; BBC News 2015b).

Fabrice Leggeri, izvršni direktor Frontexa, je za medije povedal, da veliko ekonomskih migrantov iz Severne Afrike in Bližnjega vzhoda skuša vstopiti v Turčijo s statusom beguncev. Zaradi tega tudi kupujejo sirske potne liste na črnem trgu. Po oceni srbske policije je 90 odstotkov tistih, ki pridejo čez makedonsko mejo, ekonomskih migrantov, ki se delajo, da so Sirijci, vendar govorijo arabsko in so vsi, po njihovih besedah, rojeni 1. januarja (Perring 2015; Greenfield 2015).

Čeprav naj bi Turčija zagotavljala zatočišče za begunce, azilante in preostale migrante, ki so se znašli na njenem ozemlju, pa je to kmalu preraslo v velikanski strošek, kajti po podatkih Al-monitorja je Turčija do 9. julija 2015 porabila preko 6 milijard dolarjev za reševanje in nastanitev begunske krize na njenem ozemlju. Le v zadnjih treh mesecih, torej do oktobra, se je skupni znesek povečal še za milijardo in pol ameriških dolarjev (Cetingulec 2015), kar predstavlja 0,5 % BDP-ja (CIA 2016). Na podlagi teh stroškov je Turčija želela doseči, da bi EU prispevala k plačilu stroškov vsakega novega taborišča za begunce in da bi pomagala kriti stroške, ki so nastali do oktobra; in sicer v znesku treh milijard evrov. Izpostavlja se tudi problem nastanitve preko 2 milijonov beguncev in delne prerazporeditve po različnih delih EU, kajti v Turčiji so mnenja, da EU ne more pričakovati, da bo Turčija delovala kot koncentracijsko taborišče za begunce, brez da bi kakorkoli pomagali pri preživljanju le-teh (Cetingulec 2015).

Iz samega števila beguncev in migrantov izhaja, da je skoraj nemogoče, da bi Turčiji uspelo zadržati vse znotraj svojih meja - tudi če bi se za to odločili, kajti migranti uporabljajo mnoge poti po morju, ki se izognejo Turčiji. Zaradi tega je ključen tudi prispevek Grčije pri tem problemu.

Po morju je v Grčijo v letu 2015 prišlo 856 723 migrantov, v začetku januarja 2016 pa 50 668. Migranti so večinoma prispeli iz Turčije prek Egejskega in Kretskega morja (UNHCR 2016a).

Za razliko od Turčije so v Grčiji stroški v letu 2015 dosegli višino 300 milijonov oziroma 0,17 % BDP-ja, kar je po podatkih mednarodnega denarnega sklada (IMF) še vedno precej manj kot na Švedskem, kjer dosega 0,5 % BDP-ja, ali pa na Danskem, kjer stroški zaradi beguncev dosegajo 0,47 % BDP-ja. Vendar je pri tem potrebno upoštevati tudi to, da je Grčija imela eno najhujših ekonomskih kriz v zadnjem desetletju in da si še vedno ni opomogla. Dokaj blizu grških odstotkov je Nemčija, ki je gospodarsko v precej drugačni poziciji in kljub

temu porabi 0,20 % BDP-ja za migrante. To je sprožilo tudi odločitev Evropske komisije, da bo za 1,7 milijarde evrov povečala proračun za begunce, ki bo tako presegel 9,2 milijard (Chrysopoulos 2016).

Vsi ti stroški so poleg vse večje nacionalistične zavesti po državah EU vodili do odpora proti migrantom, čeprav jih je na začetku nemška kanclerka Angela Merkel povabila, naj pridejo v Nemčijo. Tako so države, ki imajo največje število migrantov, postopoma vse manj naklonjene nadaljnjemu prihajanju migrantov. Tako švedski kot francoski predsednik vlade sta se zavzela za prekinitev pretoka migrantov v EU. Še posebej francoski predsednik vlade je mnenja, da bo nadaljnji pritok migrantov začel rušiti EU od znotraj. Podobna stališča zavzemajo tudi na Norveškem. Na Poljskem se je nova vlada odločila, da ne bo sprejela dogovorjenih 190 000 beguncev, češ, da so napadi v Parizu odpravili to možnost (Ilsley 2015).

3 Begunska kriza v Grčiji

3.1 Statistika krize

Od januarja 2015 do danes je v Grčijo prišlo že preko milijona migrantov, ki so pribežali iz Turčije. V koledarskem letu 2015 jih je bilo 856 723, v letošnjem letu (torej od 1. januarja 2016) pa število ljudi znaša 156 782. Od tega jih je letos 49 % prišlo iz Sirije, 25 % iz Afganistana, 15 % iz Iraka, 4 % iz Pakistana, 3 % iz Irana in še preostali 3 % iz drugih držav. Demografsko gledano 40 % migrantov predstavljajo moški, 21 % ženske in 38 % otroci (UNHCR 2016a). Med 1. oktobrom 2015 in 6. marcem 2016 pa je v Grčijo prišlo 543 174 novih migrantov (UNHCR prek Kroet in Surk 2016).

Grčija je od nevladnih organizacij prejela 466 836 326 ameriških dolarjev sredstev, ki so jih porabili za 110 različnih dejavnosti, kot so izboljševanje nastanitvenih razmer, zdravstvena oskrba in podobno (UNHCR 2016b).

3.2 Ukrepi vlade:

Grčija se je v krizi soočila s hudimi problemi, kajti nekaj let prej je država padla v finančno krizo, iz katere se še ni popolnoma izklopala. Zato je s strani EU dobila finančna sredstva, da ne bi prišlo do propada države, pri čemer pa je dobila tudi zadolžitve v obliki ukrepov, ki jih mora izvesti, da bi lahko ta sredstva prejela. Zato je migrantska kriza za Grčijo nastopila ob napačnem času, kajti kljub ukrepom, ki jih je morala izvajati v skladu z načrtom varčevanja, je morala poskrbeti za migrante, ki so se množično valili na njeno ozemlje in naprej. Dokler

so nekatere zahodno-evropske države še navdušeno sprejemale migrante, ni bilo težav. Ko pa se je sprejemanje zmanjšalo in so se začele postavljati meje, je val beguncev na grškem ozemlju bil prisiljen tam tudi ostati. Temu so sledili tudi pritiski drugih Šengenskih držav, ki so Grčiji grozile, da jo bodo vrgle iz Šengenskega območja, v kolikor ne bo začela kontrolirati svojih meja in izvajati registracije in večjega nadzora nad migranti, ki prihajajo v državo. V skladu s tem je predsednik vlade, Alexis Tsipras, odredil postavitev novih registracijskih centrov in tudi več nastanitvenih centrov za migrante. Slednje je še posebej pomembno, saj se tako posredno zmanjšuje možnost radikalizacije migrantov. Hkrati pa je tudi opozoril EU, da Grčija sama ne more prevzeti celotnega bremena migrantske krize in da zato potrebujejo sodelovanje preostalih članic (Alderman 2016).

V poročilu predsednika vlade je navedeno, da so po otokih odprli več sprejemnih centrov in v skladu s potrebami tudi okrepili infrastrukturo potrebno za sprejem deset tisoč migrantov na dan. Prav tako so izboljšali identifikacijski sistem za čim hitrejšo obravnavo in nato pošiljanje migrantov iz otokov na celino. Odločili so se tudi za čimprejšnje sprejetje in vzpostavitev Evropskega koordinacijskega mehanizma za pridobivanje in razdelitev sredstev za potrebe nadzora nad mejami in integracije migrantov. Posebno pozornost je predsednik vlade namenil tudi sekuritizaciji problema v mednarodnem kontekstu, posledično pa tudi poskusu mobilizacije preostalih evropskih in drugih držav h koordiniranemu sodelovanju pri reševanju migrantske krize, s posebnim poudarkom na sodelovanju s Turčijo. Da bi se s krizo čim bolj učinkovito soočali, so poizkusili racionalizirati uporabo obstoječe infrastrukture, obenem pa je nacionalna raven k sodelovanju aktivirala tudi lokalne skupnosti, prostovoljce iz civilne družbe, nevladne organizacije, in državljane, ki so se solidarno vključili k reševanju problema. Vzpostavili so nove območne prenestitvene centre, za katere jim je bilo pomembno, da se nahajajo v območju mesta, hkrati pa ne v najbolj poseljenem delu. V centrih so uredili električno in vodovodno napeljavo ter kanalizacijo. To jim je uspelo v sodelovanju z občino in mestnim svetom Aten, kajti eden prvih je bil namenjen razbremenitvi atenskega parka Pedion tou Areo. Je pa Tsipras poleg tega še poudaril, da je solidaren sprejem s strani grškega prebivalstva pričakovan kljub temu, da so sami v ekonomsko nezavidljivi situaciji, predvsem zaradi pretekle izkušnje begunstva⁴ iz Male Azije. Vendar pa obseg krize kljub temu presega zmožnosti Grčije (Tsipras 2015).

⁴ Grčija se z migrantstvom srečuje že desetletja. V času grško - turških vojn so se Grki selili v Malo Azijo in iz nje (Encyclopaedia Britannica 2016). V začetku dvajsetega stoletja je skoraj šestina Grkov zaradi ekonomske krize emigrirala v ZDA in Egipt. V tretji četrtini dvajsetega stoletja pa je, zopet, približno milijon Grkov šel na zahod iskat boljše pogoje za življenje (Kasimis in Kassimi 2004).

Grški zunanji minister se 5. maja 2016 je sestal s finsko ministrico za socialne zadeve in zdravje ter se z njo pogovarjal o možnem reševanju migrantsko-begunske krize. Pri tem sta prišla do zaključka, da je nujno zagotoviti multidimenzionalno rešitev in umiriti situacijo ne le po Sredozemlju, temveč tudi v centralni Afriki. Zopet je bil poudarek na sodelovanju na relaciji Finska in Grčija ter tudi v odnosu EU s Turčijo, ki je po mnenju grške strani ključna za zamejevanje trenutne krize (Ministry of Foreign Affairs 2016).

Sicer pa so od EU Grki želeli dobiti 1600 oseb, katerih naloga bi bile mejne straže za grške otoke, vendar so države prispevale le 170 oseb. Pri tem se Grki tudi zavedajo vloge, ki bi jo v tej krizi lahko igral Frontex⁵. A po drugi strani je kljub polnemu razmahu migrantske krize v Grčiji ti vseeno nasprotujejo možnosti združenih operacij in bolj podpirajo možnost tehnične pomoči s strani tretjih držav ali pa enote s strani Frontexa, ki bi delovale pod nadzorom grške mejne in obalne straže (Aravantinos 2016).

3.3 Odziv predsednika države:

V parlamentarni republiki Grčiji ima predsednik vlogo, da skrbi za urejanje stabilnega razmerja med izpolnjevanjem nalog institucij. Poleg tega predsednik po grški ustavi tudi mednarodno predstavlja republiko, razglašaja vojno, sklepa dogovore z mednarodnimi akterji, državami in drugimi, vendar za slednje rabi predhodno posvetovanje s parlamentom in nato še ratifikacijo pogodb v parlamentu (Βουλή των Ελλήνων 1975).

Grški predsednik države je doktor prava, dr. Prokopios Pavlopoulos, ki je svojo pozicijo največkrat izrazil skozi srečanja, govore in intervjuje, ki jih je imel ob različnih priložnostih. V svojem govoru se je na EU obrnil s predlogom, da bi se EU bolj posvetila domačim problemom, ne pa le tistim izven svojih meja. Hkrati Pavlopoulos opozarja na vrednote, na katerih je bila EU zgrajena. Kakor navaja, gre za tri kulturne stebre, ki delajo EU to, kar je, in sicer: antična grška kultura, rimska kultura in krščanska kultura. Iz tega pridejo tudi 4 temeljne vrednote, ki jih je EU dolžna varovati, da bi lahko ohranila svojo vlogo v svetu in preprečila možnost ponovitve svetovne vojne. Ti štirje sklopi vrednot pa so: humanizem in človeško dostojanstvo, solidarnost, republika in kot zadnje, pravičnost. Pri zaščiti vseh teh vrednot pa ne smemo postaviti le meja okrog sebe, ampak dati zgled preostalim in jim pokazati, kako se te vrednote izvajajo. Navsezadnje vendar ne smemo dopustiti, da bi se kriza nadaljevala tako, kot se, in končala z razpadom Evrope in EU zaradi prevelikih razlik.

⁵ Evropska agencija za upravljanje operacij in sodelovanja na zunanjih mejah držav članic EU European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union

Potrebno je najti kompromis, obenem pa ljudem, ki se želijo nastaniti v EU, pokazati pomen pravic in tudi dolžnosti, ki z lokacijo prebivanja pridejo (Pavlopoulos 2016a). Pavlopoulos se tudi kritično obrača na migracijsko politiko EU na podlagi pakta, sklenjenega v Parizu 2008, ki se ga ne izvršuje in ki je preveč osredotočen na migrante iz Afrike, saj ni predvideval možnosti migracij z Bližnjega vzhoda (Pavlopoulos 2016b).

Predsednik Grčije je v bilateralni komunikaciji s posameznimi predstavniki držav in mediji večkrat izpostavil pomen sodelovanja tudi med stranmi, ki trenutno ne kažejo največje sloge, kot sta na primer Ruska federacija in ZDA. To sodelovanje je po njegovem mnenju pomembno že v vsakodnevni komunikaciji, ne le v kontekstu migrantske krize, kjer je mnogo bolj nujno kot v preostalem času (Pavlopoulos 2016c). Poudaril je tudi, da ne smemo podleči strahu pred terorizmom ter zaradi tega ogrozati življenja beguncem, ki so na pragu EU predvsem zaradi napak zahoda na Bližnjem vzhodu. Prav tako poudarja pomen integracije kot preventivnega mehanizma pred terorizmom v nasprotju z izolacijo migrantov in posledičnimi večjimi možnostmi za radikalizacijo (Pavlopoulos 2015).

3.4 Splošni odzivi

Grčija je ustanovila 17 sprejemnih centrov, da bi lahko uspešno izvedla kontrolo nad tisoči migrantov, ki vsakodnevno prihajajo v Grčijo. V njih lahko prenočišče najde 1123 oseb. Kot dopolnitev tega je možna nastanitev še v 19 apartmajih, ki skupaj nudijo prenočišča za 120 oseb. Vendar so oboje navedene nastanitve namenjene tistim, ki zaprosijo za azil, in tako ne vključujejo začasnih bivališč, iz katerih ljudje navadno odidejo naprej v roku 3 dni in skupno nudijo od 1500 do 1800 nastanitvenih mest, pri čemer pa ni točno določenega maksimalnega števila prenočišč. Želeno število iz načrta iz leta 2013 je bilo 2500 mest, ki pa do krize ni bilo doseženo, čeprav pa oblasti zatrjevale, da se bo to v kratkem spremenilo (AIDA 2015). V sodelovanju z Evropsko komisijo je grško ministrstvo za notranje zadeve in administrativne reforme sprožilo program brezplačne premestitve oseb, ki bodo prepoznane kot begunci, v države EU. Begunce so usmerili na 7 pisarn, prek katerih lahko sprožijo postopek, in obljubljeno jim je, da v roku 2 mesecev dobijo urejen status - v kolikor seveda izpolnjujejo pogoje. Za pričetek postopka je možna tudi prošnja in pogovor prek Skypa (Azilna služba 2016).

Prav tako so Grki začeli spreminjati zakonodajo glede pogojev sprejemnega postopka in čakanja na azil ter definicij prve države azila in varne tretje države. Pri postopkih prihaja do kršenja človekovih pravic, kajti v sprejemnih centrih imajo migranti omejeno pravico svobode gibanja, kajti novi zakon določa, da tisti v sprejemnem in identifikacijskem postopku ter v

postopku pridobivanja azila ne smejo zapustiti sprejemnega centra. Problem nastopi, ker se to pravilo implicira tudi na osebe, ki v centru le prebivajo, vendar je zaradi lažjega nadzora gibanje omejeno tudi njim. Pri kriterijih za tretje varne države in prvo državo azila so spremenili to, da lahko osebe pod začasnim varstvom Turčije vseeno zaprosijo za azil. Prav tako pa je novi zakon omogočil podaljšanje časa postopkov za polovico, kajti zaradi navala je bilo praktično nemogoče doseči 10 dnevni rok, kot je bil prej (AIDA 2016).

Grki, ki so že začeli zavračati begunce in jih pošiljati nazaj v Turčijo, so na otoke poslali še 1500 uradnikov in policistov, za izvajanje intervjujev s prosilci za azil, da bi se pospešil postopek sprejemanja oziroma vračanja migrantov. A pri tem kvaliteta postopkov pada, poleg tega pa se vse več migrantov odloča, da zaprosijo za azil v Grčiji, kar povečuje pritisk na osebje. Zato nastajajo vse večji zastoji in ljudje težje pridejo do azila, kajti zaradi hitrih postopkov je več zavrnjenih prošenj - kar pa se konča v zadrževanju na otokih ali pa v deportacijah. Oboje je ostro obsojano s strani izvršnega direktorja OXFAMa in generalnega sekretarja Norveškega sveta za begunce (NRC) (RC 2016).

Že leta 1989 je bil ustanovljen Grški svet za begunce, predvsem z namenom zaščite in pomoči beguncem v Grčiji. Danes se ukvarja s sprejemom beguncev, saj ima na lokacijah ekipe, sestavljene iz enega koordinatorja, štirih politologov, dveh receptorjev in petih tolmačev, da bi lahko premostili kulturne razlike. Svet prav tako pomaga pri koordinaciji sprejema in dostave pomoči različnim skupinam beguncev. Poleg tega imajo še pod-enoti za pravno in socialno pomoč beguncem. Glavni cilj Grškega sveta za begunce je poleg zaščite in varovanja njihovih pravic tudi čim bolj tekoča integracija teh oseb v lokalni skupnosti. Center Pyxida, ki deluje v okviru Grškega sveta za begunce, nudi zastoj tečaje angleščine in grščine, računalništva, pomoč pri učenju, umetniške, kulturne in športne aktivnosti. Po drugi strani pa Grški svet za begunce ozavešča tudi lokalno skupnost (GCR 2016).

Kljub vsem ukrepom pa UNHCR opozarja na nevarnost evropskih zaprtih meja za Grčijo, kajti po centrih je v Grčiji nastanjenih od 10 do 50 % več oseb kot so maksimalne določene kapacitete teh centrov. Zaradi prenaseljenosti prihaja do stresnih situacij, v katerih je visoka nevarnost tveganja poškodb in izgrediv. Razmere so posledično vse prej kot dobre. Poleg tega so se nekatere družine med potjo ločile in so sedaj naseljene po različnih centrih v Grčiji (Fleming 2016).

Trenutno je v Grčiji odprtih 47 začasnih nastanitvenih centrov, 3 prehodni, 5 zaprtih sprejemnih in identifikacijskih centrov ter trije informacijski in nastanitveni centri. Skupno je bilo 9. maja 2016 v celinskem delu objektov nastanjenih 45 989 oseb, čeprav je maksimalna

kapaciteta 34 150 oseb; na otokih pa je bilo nastanjenih 8352 oseb v kapacitetah za 7450 oseb (UNHCR 2016a).

V Grčiji in še nekaterih državah pa deluje tudi IRC (International Rescue Committee), ki pomaga pri zagotavljanju kvalitetnejših razmer za bivanje v obliki razdeljevanja pitne vode, urejanja tuširnic in sanitarij. Poskrbijo tudi za to, da najšibkejši dobijo ustrezno oskrbo in obenem seznanjajo migrante z njihovimi pravicami in jim pomagajo razumeti, kako so uradniki dolžni postopati do njih (IRC 2016).

Na delovni ekskurziji, ki je potekala med 3. in 6. junijem v Makedoniji na meji z Grčijo, smo se en dan odpravili tudi v Grčijo, kjer smo peljali mimo petih šotorišč migrantov, kjer pa ni bilo znakov prisotnosti grških represivnih organov. Edina stvar, ki je kazala na to, da se je kaj dogajalo, je bila prisotnost večjega števila kemijskih stranišč. Migrantje so se utaborili v okolici manjšega hotela ali pa v bližini bencinskih črpalk, kamor so hodili nakupovat hrano in potrebščine. V dveh taboriščih smo se tudi ustavili in se pogovorili z migranti, ki so nam povedali, da večinsko prihajajo iz Afganistana in Sirije, bivali pa so v taborišču, kjer so veliko večino predstavljale družine. V drugem taborišču, kjer so bili sami moški med 16 in 40 let starosti, pa smo ugotovili, da prihajajo iz Pakistana. Med enim izmed postankov se nam je približal okoli 16 let star mladenič, ki je nam za prevoz pod kombijem ponudil 2000 evrov, če bi ga zapeljali v Makedonijo. Občasno se je po cesti počasi pripeljalo policijsko vozilo s prižganimi intervencijskimi lučmi, vendar pa se nihče ni ustavil, da bi pogledal, kaj se v centru dogaja. Videli smo tudi dve organizirani skupini okrog 50 ljudi, ki sta se z nahrbtniki peš odpravili proti grško-makedonski meji. Ko smo poizkusili priti v Idomeno, so nas nekaj kilometrov od vasi zaustavili policisti in nas napotili stran, vendar pa nam povedali, kje se nahajajo migranti.

Zanimivo pa je bilo, ko smo se dobili z regionalnim koordinatorjem kriznega upravljanja v Makedoniji, ki nam je povedal, da v Idomeni ni bilo nobenih znakov urejanja migrantskega centra in prisotnosti policije do zadnjega meseca, ko so ga začeli prazniti. Poleg tega so »10 000« ljudi, kolikor naj bi jih bilo v centru, odpeljali z avtobusi, na katere gre 4000 ljudi, medtem ko naj bi jih od 1500 do 2000 odšlo peš. Kam je izginila razlika, jim Grki niso povedali. Poleg tega je izpostavil tudi, da je bolj ekonomično imeti ilegalni migrantski center, kjer ni stroškov z oskrbo in urejanjem, temveč morajo migranti sami plačevati za hrano in druge potrebščine, česar se Grki, kot smo tudi sami opazili, poslužujejo v precejšnji meri (Lazarovski 2016).

Na prošnjo Nemčije, Turčije in Grčije je Nato odobril opazovalno misijo v Egejskem morju z namenom zmanjšanja poizkusov tihotapljenja migrantov iz Turčije v Grčijo in

posledično zmanjšanja pretoka migrantov proti EU. Misijo je dodelil skupini, ki je sestavljena iz 5 ladij in je pod nemškim poveljstvom (BBC 2016).

Tekom krize je Grčiji uspelo poostri nadzor na mejah in sam nadzor nad osebami, ki so vstopale v državo in ob pretoku po balkanski poti se je ohranjalo nekakšno ravnovesje. Situacija pa se je popolnoma spremenila z 8. marcem, ko je Makedonija dokončno utrdila mejo in zaprla pretok ljudi brez EU državljanstva ali drugih ustreznih dokumentov. Poleg tega je na stanje vplival tudi dogovor med EU in Turčijo (UNHCR 2016c, 44–45). Po navedbah UNHCR so na več kot 44 krajih po celinski Grčiji urejena taborišča, ki jih urejajo ali vojska ali lokalne oblasti ali ministrstvo za notranje zadeve, na vseh pa zagotavljajo vsaj minimalne humanitarne standarde (UNHCR 2016c, 45). To je zelo drugače od tega, kar smo izvedeli na ekskurziji po Makedoniji in Grčiji, pri čemer je potrebno upoštevati, da so ravnokar navedeni podatki UNHCR za do dne 5. junija 2016, naša ekskurzija pa je potekala med 3. in 5. junijem, pri čemer smo imeli največ terenskega dela 4. junija. Poglavitne razlike so, da smo videli več taborišč s preko 100 osebami, ki so popolnoma nekontrolirana s strani oblasti, humanitarnih organizacij in represivnih organov. Poleg tega pa iz podatkov glede na število oseb v taboriščih izpade tudi Idomena, ki so jo tekom zadnjega tedna v maju in prvega v juniju 2016 izpraznili, prej pa naj bi v njem bivalo 10 000 oseb.

4 Begunska kriza v Makedoniji

4.1 Statistika krize

Makedonija je bila prva država, ki ni članica EU na Balkanu in se je morala soočiti s krizo. Septembra 2015 je bil pretok preko njenega ozemlja dnevno okoli 3000 migrantov, kar se je na višku krize povečalo na 12 000 oseb dnevno, ki so v Makedonijo vstopile na improviziranem mejnem prehodu pri centru Vinojug pri Gevgeliji. Na višku krize je bilo dnevno v centru Vinojug nastanjenih 10 000 migrantov, čeprav center nima toliko kapacitet. Kapaciteta nastanitev v centru Vinojug je nekje med 3000 in 5000 mest. Regionalni koordinator je izpostavil tudi, da je to zneslo približno 20 000 evrov stroškov na dan, pri čemer sta bila na osebo računana samo 2 evra. Sicer se je kriza zelo stabilizirala, vendar pa Lazarovski, regijski koordinator za krizo, pravi, da ni mogoče predvideti, kdaj bo prišel naslednji val, se pa sumi, da še ni konec. Zaradi tega se na morebitni nov begunski val v centru tudi pripravljajo. Trenutno je sicer v centru Vinojug 140 oseb, 160 pa jih je še v centru Tabanovce (Lazarovski 2016).

Pripadniki Slovenske policije na terenu so nam povedali, da sedaj ljudje največ prehajajo mejo v skupinah po približno 50 oseb. Dve takšni skupini smo videli tudi sami na grški strani meje, ko sta se iz okolice taborišča odpravili preko travnikov v smeri Makedonije z oprtanimi nahrbtniki na ramenih. Ob višku krize so skupine največkrat obsegale okoli 400 oseb, največja zabeležena skupina migrantov pa je štela kar 1400 oseb. Slovenska policija v Makedoniji pomaga pri nadzoru makedonsko-grške meje in v sodelovanju z makedonsko policijo, ter pripadniki policije iz drugih držav skrbi za nadzorovan prehod meje in človeški odnos do migrantov.

Po podatkih UNHCR je Makedonija od nevladnih organizacij prejela 26 014 080 ameriških dolarjev, ki so jih porabili za izvedbo 63 aktivnosti (UNHCR 2016b). Pri tem je Lazarovski povedal, da kot center za krizno upravljanje tega denarja niso videli, kajti sredstva so dobile nevladne organizacije, ki so jih porabile, kot se jim je zdelo potrebno; ne pa uradne institucije, ki so se spopadale s krizo (Lazarovski 2016). Od začetka bolj učinkovitega nadzora nad migranti, 1. julija 2015, pa je Makedonijo preko centrov Vinojug in Tabanovci prečkalo 778 768 oseb (UNHCR 2016c, 72–73). Je pa med 1. oktobrom in 6. marcem v Makedonijo vstopilo 531 444 migrantov (UNHCR prek Kroet in Surk 2016).

4.2 Ukrepi vlade

V septembru 2015 so se s strani makedonskega ministra prvič pojavile špekulacije, da bo za omejitev krize nujna postavitve fizične ograde na meji med Makedonijo in Grčijo. Čeprav je bilo to dejanje z vseh strani močno kritizirano, ko je to odredil Viktor Orban na Madžarskem, pa je po mnenju zunanjega ministra to edina možnost. Kajti kakor navaja, lahko izpolnijo navodila, ki so jo dobili s strani EU, le na način, da na mejo postavijo vojake ali ograjo ali oboje skupaj. Po njegovem mnenju dela Makedonija vse, da bi se učinkovito soočila s krizo, pri čemer je kritizirana le za dejanja, ki jih narekuje njihov partner – EU. Pri tem poudarja, da bi znalo upoštevanje navodil EU voditi do kritike Makedonije iz ene izmed strani mednarodne skupnosti (Marušić 2015).

Makedonska vojska je ograjo začela postavljati v drugi polovici novembra, da bi zamejila migrantski tok in tako laže selekcionirala migrante, ki prihajajo z vojnih območij, in tiste, ki ne, ter le prve spuščala naprej. Pri tem so takoj po postavitvi policisti že pridržali nekaj oseb, ki so na silo poizkušale podreti postavljeno ograjo (Kroet 2015).

8. februarja 2016 je makedonska vojska postavila še eno ograjo južno od Gevgelije na območju Vinojug, katere namen je bil vizualno prikazati migrantom, da imajo pred seboj dvojno ograjo z bodečo žico in naj ne poizkušajo preboja na tem mestu. Vendar pa zunanji

minister dodaja, da je popolno zaprtje meje in vsi nadaljnjo izvedeni ukrepi, v veliki meri odvisno od koordinacije z EU (Mail Online 2016).

Vendar pa niti dvojna ograja ni pomagala, kajti zaradi železnice so na enem mestu imela narejena utrjena vrata, ki so bila v primerjavi s preostalim delom šibka točka z vidika postavljene ograje. Ravno te točke so se migranti lotili s pomočjo oblegovalnih ovnov, narejenih iz prometnih znakov. Na tak način jim je uspelo prebiti ogrado in doseči policiste in vojake, ki so stražili to točko na železnici med Idomeno in Gevgelijo (Mae, Smith 2016).

Na podlagi teh dogodkov so teden dni pozneje pripravili načrt za postavitev preko 300 km dolge ograje na grško–makedonski meji (Stevens 2016).

Eno glavnih sporočil, ki jih predstavniki makedonske vlade pošiljajo v svet, je predvsem to, da je na prvem mestu zaščita Makedonije, pri čemer pa so pripravljene maksimalno sodelovati tudi z drugimi vpletenimi. Makedonski zunanji minister je na tiskovni konferenci povedal, da se Makedonija ne bo spremenila v velikansko migrantsko taborišče, ker migranti ne padajo kot padalci z neba, ampak prihajajo iz članice EU. Pri tem je poudaril, da se bodo držali mednarodnih obveznosti in da si želijo sodelovati z Grčijo, vendar ne v obliki enostranskih odločitev z njene strani. Poudaril je tudi dobre odnose s Česko, ki je poslala 27 pripadnikov policije in na več področjih pomagala urejati odnose (Poposki 2016).

4.3 Odzivi predsednika države

Predsednik Makedonije, ki je parlamentarna republika, je po njihovi ustavi tudi poveljnik oboroženih sil in ima nalogo predstavljanja Makedonije v tujini. Poleg tega je tudi predsedujoči v varnostnem svetu Republike Makedonije (Constitution of the former Yugoslav Republic of Macedonia 1991).

Predsednik Makedonije, dr. Gjorge Ivanov, ki je magistriral iz »Civil Society - New Contradictions of an Old Debate« in katerega doktorska disertacija je bila osredotočena na izgradnjo demokracije v razdeljeni družbi na primeru Republike Makedonije, je v svojem nagovoru ljudstvu o stanju v državi izpostavil nevarnost terorizma. Ta se počasi pod krinko plazi v EU odkar Grčija ne izvaja učinkovite zaščite meja EU, in sicer v obliki na zahodu izobraženih ljudi v civilnih oblačilih, ki skupaj z ljudmi iz kriznih območij prihajajo prek meja in v Makedonijo. Hkrati pa je poudaril, da je to največja humanitarna kriza, s katero smo se v zadnje pol stoletja soočili in pri kateri so pogorela vsa načela in mehanizmi, vključno z mehanizmi EU. Pri tem poudarja, da je EU naredila tri večje napake: prva je nedelujoči sistem kvot; druga je, da vse države ne izvajajo popisa migrantov in identifikacije; in zadnja je, da so se nekatere države zatekle k enostranskim ukrepom v povezavi s krizo. Zaradi teh stvari trpi

in je ogrožena tudi Makedonija. Iz slednjega ugotavlja, da je Republika Makedonija pri reševanju teh problemov ostala sama in da si mora tudi pomagati sama, kajti tega ne bo storil nihče drug. Zato so prevzeli proaktivno pozicijo in se lotili usmerjanja migrantskega toka in nadzora nad njim. Pri tem je poudaril, da so bili prva država, ki je razglasila izredne razmere v povezavi z veliko količino ilegalnih migracij iz države, ki je članica EU. Kot poveljnik oboroženih sil je tudi sprejel odločitev, da mobilizira vojsko za pomoč mejni policiji, na tak način pa so preprečili veliko število ilegalnih prehodov meje. Kot navaja, so bila prizadevanja Makedonije priznana tudi v EU in NATU, saj se je dlje časa trudil, da bi evropski partnerji z Makedonijo sodelovali in da bi ta tako postala del rešitve in ne problema. Čeprav je EU želela, da bi v Makedoniji odprli migrantske centre v skupnih nastanitvenih kapacitetah med 20 000 in 30 000 oseb, pa jih je zavrnil in vztrajal pri tem, da Makedonija ostane izključno tranzitna država, in ima kot takšna kapacitete za 2000 oseb. Da bi se nadzor nad ilegalnimi migranti poenostavilo in izboljšalo je tudi vztrajal pri napotitvi Frontexa na grško-makedonsko mejo, kar mu je tudi uspelo doseči ob dogovoru z grškim predsednikom vlade Tsiprasom. Slednji je tudi obljubil boljše sodelovanje med grškimi in makedonskimi obveščevalnimi službami. Pri tem je povedal še, da se je Makedonija izkazala za eno redkih držav, ki so se uspešno soočile s krizo in so kljub odpovedi institucij EU in z zelo malo bilateralne pomoči uspeli zmanjšali tok migrantov in s tem tudi grožnjo, ki jo ti predstavljajo. To proaktivnost postavlja tudi kot dobro prakso, kajti tako se niso odločili drugi namesto Makedonije. Hkrati pa je tudi izpostavil nevarnost oziroma priložnost, ki jo koridor za migrante omogoča kriminalnim združbam, ter dodal, da varnost nima cene in je kot taka nad vsem ostalim (Ivanov 2015).

V govoru pri OVSE se je predsednik dr. Ivanov najprej lotil hitro spreminjajoče se situacije, ki se po njegovih besedah ne spreminja več dnevno, temveč vsako uro. Pri vsem tem jo še dodatno otežujejo države, kot sta Afganistan in Eritreja, pri čemer prva izda preko 7000 potnih listov na dan, druga pa spodbuja državljane, naj se odpravijo na pot. Ob vsem tem pa zaradi zaostrovanja izbirnega postopka za migrante in begunce glede na narodnost vse bolj raste vrednost sirskih potnih listov. Izpostavlja pa tudi nevarnost zaradi hitre prehodnosti, kajti prej so migranti potrebovali mesece, da so opravili pot v EU, ki je bila na višku krize dosegljiva v nekaj dneh. Opozarja tudi, da je trenutno EU bolj razdeljena in pregrajena kot v časih hladne vojne, ter da ima večina balkanskih držav na meje poslano vojske, ki so v pripravljenosti za odziv (Ivanov 2016a).

»Vsak dan se soočamo s poizkusi nasilnega vstopa v Makedonijo, uničevanja državne lastnine, uporabo ponarejenih potnih listov in Frontexovih dokumentov in nasilnih dejanj

proti varnostnim silam na meji, s strani migrantov. Vse to le z enim namenom: izogniti se registraciji in verifikaciji oseb, ki si resnično zaslužijo azil. Paradoks je, da vse to prihaja iz države, ki je del šengenskega območja. Po eni strani, Makedonija brani Evropo pred Evropsko unijo.» (Ivanov 2016a)

Za tem je izpostavil še dva razloga, zaradi katerih se po njegovem mnenju kriza najbolj pogloblja. Prvi razlog, kot ga navaja, je naslednji: »izgleda, da so odločevalci v Bruslju v zadnjih desetletjih preskočili njihove ure zgodovine in geografije.« EU ni bila sposobna vzpostaviti miru na svojih mejah v zadnjih desetletjih. Drugi problem za poglobljanje krize pa je posploševanje: najprej na začetku krize se je vse posploševalo skozi humanitarni vidik pomoči vsem, ker so ubogi in nič nimajo; po napadih v Parizu pa je šlo v drugo skrajnost, torej posploševanje skozi politično-varnostni vidik v smislu, da so vsi nevarni. Na tej podlagi je izpostavil več vidikov krize: prvi humanitarni in pravni vidik posploševanja z dilemo kdo ima pravico do azila in pri tem dosledno upoštevanje mednarodnega humanitarnega prava na eni strani in dilemo, kako obravnavati otroke, ženske, brezdomce in starejše; pri čemer vse usmerja k osnovi, da bi na to morali gledati skozi perspektivo človekovega dostojanstva in neskončne vrednosti, kajti človek je bil ustvarjen po Božji podobi. Nikakor pa ne smemo uporabljati enodimenzionalnega pogleda. Pravi, da je med ljudmi, ki se odpravljajo v EU po balkanski poti, velika razlika: v veliki meri visoko izobraženi Sirijci so se pripravljene vrniti domov takoj, ko bo stanje v državi temu primerno, medtem ko ekonomski migranti iz Azije in Afrike želje po vrnitvi domov nimajo. Pri drugem, političnem vidiku za poglobljanje krize, pa je težava zaradi velike količine besed in zelo malo učinkovite in diplomatsko usklajene akcije za reševanje problema v kompleksni mednarodni skupnosti. Izkazalo se je, da samo birokratski postopki ne pomagajo pri reševanju te krize in da so nujno potrebne tudi dejavnosti s strani varnostnih organov in vojske. Kot navaja Ivanov, je EU več let spodbujala zmanjševanje vojske in obrambnih proračunov v korist skupne obrambne politike, vendar se je v tej krizi pokazalo realno stanje, ki je po mnenju Ivanovega ravno v tem, da vse breme pade na ramena države in varnostnih struktur, ki jih ta ima, oziroma nacionalnega varnostnega in obrambnega sistema. Hkrati dodaja, da ne EU ne OVSE v preteklih letih nista bila sposobna vzpostaviti sistema za učinkovito krizno odzivanje. Prav tako kritično dodaja, da je OVSE sistem za opozarjanje pred krizami zamočil, kajti od nobene od misij, ki potekajo na Balkanu, ni bilo opozorila, da bi se lahko pripravljala migrantska kriza. Tretji vidik, ki ga izpostavlja, je ekonomski, kajti kriminalne mreže vzdolž Balkana so po ocenah do sedaj zaslužile med 3 in 6 milijarde evrov. Predvidevanja so, da se bo to v prihodnosti podvojilo ali celo potrojilo, EU pa za to nima primerne, sploh pa ne pravočasnega odziva, kajti Evropski

center za tihotapljenje migrantov (European Migrant Smuggling Center – EMSC), ki ga je ustanovila Evropska komisija, je bil ustanovljen 12 dni pred njegovim govorom, torej 22. februarja 2016. Naslednji vidik je družbeni, kajti integracijski mehanizmi EU, ki bi morali poskrbeti za integracijo migrantov, ki so že prišli v EU, so odpovedali. Tako se trenutno stanje multikulturalnosti v EU in enotnost evropskih državljanov vse bolj nagiba v smeri proti različnosti. Zadnji vidik, ki ga navaja, pa je varnostni, kajti po podatkih Europolu se trenutno na ozemlju EU nahaja med 3000 in 5000 radikalcev, ekstremistov in teroristov, od tega 1000 zgolj na Balkanu. Svoj govor pa zaključí z ugotovitvijo, da je sistem odprtih meja, ki ga ima EU, v trenutni situaciji pripeljal do stanja, zaradi katerega je velik del prebivalcev držav EU v negotovosti in strahu (Ivanov 2016a).

19. avgusta so bile v Makedoniji razglašene izredne razmere in začela se je mobilizacija vojske za pomoč policistom na meji pri poizkusih omejitve migrantskega vala. Minister za notranje zadeve je na tem mestu dodal, da meje Makedonije niso zaprte, vendar pa bodo tako imeli več enot za urejanje prehoda, še posebno ilegalnega (Bytysi 2015).

Ob začetku zapiranja držav vzdolž balkanske poti je makedonski predsednik sklical varnostni svet Makedonije, na katerem je izpostavil naslednje: Makedonija kot država, ki ni v evroatlantskih integracijah, ne more dovoliti, da bi nanjo vplivale slabe politike EU, zato mora hitro reagirati in onemogočiti ilegalne in nasilne poizkuse prestopa meje. Prav tako pa ne sme narediti napake in dovoliti gradnje migrantskih centrov vzdolž meje. Vendar pa morajo ohraniti profesionalni način obravnave migrantov in še vedno delovati v skladu z mednarodnim pravom, humanitarnimi standardi in v sodelovanju z EU institucijami (Ivanov 2016b).

4.4 Splošni odzivi

Kot smo izvedeli na območju vasi Stojakovo pri Gevgeliji, kjer smo se dobili s pripadniki Slovenske policije, pomagajo v Makedoniji policisti iz 8 držav. Ti v mešanih parih z makedonskimi policisti patrolirajo po območju, iščejo ilegalne prehode meje in pomagajo v primeru potrebe po obrambi ograje na meji med Grčijo in Makedonijo. Kot ključno opremo za iskanje ubežnikov navajajo policijske pse, imajo pa s seboj tako vozila kot različno opremo za primer nevarnosti.

Prednost tako velike krize, če se da tako reči, je, da ni potrebno klicati nikogar, da bi prišel pomagati, kajti humanitarne in druge nevladne organizacije pridejo same, prav tako prostovoljci in novinarji. Težava pa je v tem, da je na vrhuncu krize tudi največ zanimanja in morajo osebe, ki se s krizo ukvarjajo, še dodatno porabljati energijo za vse, ki bi radi

pomagali in ne vedo kako, ter tudi za vse tiste, ki bi radi imeli ekskluzivne fotografije in poročila iz območja. Poleg tega smo v pogovoru prišli do zaključka, da čeprav je po eni strani dobro, da nevladne organizacije pomagajo migrantom, obenem tudi rušijo razmerje in odnose med državnimi represivnimi organi in množicami migrantov, kajti te informirajo tako o poti kot o ljudeh, ki jih bodo srečevali (Lazarovski 2016). Na tem mestu je potrebno izpostaviti, da so nam slovenski policisti povedali, da jih je eden izmed migrantov v temi ob luči baterijskih svetilk brez kakršnihkoli napisov države bil zmožen samo po grbu določiti kot Slovence. Poleg tega nevladne organizacije dobro informirajo migrante o njihovih pravicah, težava pa je, da pozabijo na to, da bi omenili njihove dolžnosti oziroma vzorce vedenja, s katerimi bi upravičili te pravice. So pa pri migrantih, v migrantskem centru Vinojug, našli zemljevide poti prek Slovenije (Lazarovski 2016).

Makedonija je sicer že sama aktivirala vojsko in regionalne centre za krizno upravljanje ter nacionalno koordinacijo, seveda poleg policije, ki je bila prva zadolžena za nadzor nad migrantskim valom. Ker to ni bilo dovolj so bili zelo veseli bilateralne pomoči drugih držav, tako materialne kot tudi pomoči v obliki poslanih pripadnikov (Lazarovski 2016).

5 Begunska kriza v Srbiji

5.1 Statistika krize

Do 5. novembra 2015 je bilo v Srbiji 335 246 iskalcev azila, ki so se nahajali po več centrih. Od 118, ki so bili v postopku, jih je bilo največ v centru Krnjača - privremeni center za prihvat tražilaca azila (začasni center za pridržanje iskalcev azila), in sicer 101. Sledil je Center za prihvat tražilaca azila Banja Koviljača z 8 in center Sjenica s 7 osebami v postopku. Tu pa sta bila še Bogovadja, objekt Rdečega križa, in Tutin, oba z eno osebo v postopku, in Centra za nastanitev mladoletnih: Beograd in Niš ter Prihvatni center za strance u Padinskoj Skeli (pripor), brez oseb v postopku. Tekom postopkov je 8082 oseb zapustilo centre. Med iskalci azila pa so številčno vodili Sirijci pred Afganistanci, Iračani in Iranci (UNHCR Srbija 2015).

Po podatkih UNHCR je Srbija od nevladnih organizacij prejela 20 729 867 ameriških dolarjev, ki so jih porabili za izvedbo 31 dejavnosti (UNHCR 2016b).

V letu 2015 je Srbijo prečkalo 823 350 oseb ter še dodatnih 96 117 v prvem četrtletju leta 2016 (UNHCR 2016c, 90–91). Med 1. oktobrom in 6. marcem je v Srbijo vstopilo 526 599 migrantov (UNHCR prek Kroet in Surk 2016).

5.2 Ukrepi vlade

Predsednik vlade Republike Srbije Aleksandar Vučić je na temo migrantske krize imel nekaj izjav, ki so (na kratko povzete) zveneale tako, da migrantska kriza ne bo povzročila negativnih vplivov na srbsko gospodarstvo. Poleg te izjave je dodal še, da Republika Srbija ne bo postavila žice oziroma ograje na mejo, kajti ne morejo si predstavljati situacije, ko bi to storila tudi Nemčija. V isti izjavi je zraven vključil še prihajajočo oceno Komisije EU za 0,7 % rast BDP v prihajajočem letu (Vučić 2015).

Državni sekretar Ivanišević je sodeloval na konferenci »Podrška lokalnim zajednicama u odgovoru na izbegličku krizu«, organizirani zaradi istoimenskega projekta, ki ga izvajajo ob pomoči Fundacije »Ana i Vlade Divac« in USAID (Ivanišević 2016).

Minister za notranje zadeve Republike Srbije pa je na obtožbe, da po enem letu trajajoče krize še vedno ni systemske rešitve za migrante, odvrnil, da se na grško–makedonski meji izvaja profiliranje migrantov in da bi bilo pomembno, da bi sodelovale vse države, ker potem ne bi bilo več potrebnih kontrol po mejah na poti naprej v EU. Hkrati je tudi poudaril, da želi biti Republika Srbija del rešitve problema in da bo prevzela del migrantov v lastno državo, vendar pa noče postati zbirni center za migrante, zaradi česar ne bo gledala le na mednarodno pravo, temveč tudi na zaščito interesov lastnih državljanov (Stefanović 2016).

Sicer je Srbija že lani avgusta govorila o gradnji nastanitvenih prostorov za migrante, ko je bil planiran nastanitveni center za 1000 do 3000 oseb (Sputnik News 2015). Vendar pa so le nekaj dni za tem nastanitveni center Preševo povečali na 5000 oseb (Jovanović 2015). Toda kapacitete so kmalu zmanjšali nazaj na 3000 zaradi predvidenega hladnejšega vremena in posledično manjšega števila migrantov na poti (Cucić 2015).

Srbski notranji minister je v drugi polovici februarja naznanil, da je za urejanje migrantske krize zadolžena policija, vendar pa naj bo vojska v pripravljenosti, da bo po potrebi posredovala. Do te izjave je prišlo po sestanku načelnikov policij Slovenije, Hrvaške, Srbije, Makedonije in Avstrije (Sputnik news 2016).

5.3 Odzivi predsednika države

V Republiki Srbiji, ki je parlamentarna republike, je predsednik dolžan predstavljati enotnost republike, zastopa in predstavlja Srbijo v mednarodnem okolju in lahko predlaga in potrdi zakone. Poleg tega je tudi poveljnik oboroženih sil in v skladu s tem povišuje ali pa degradira častnike (Narodna skupština Republike Srbije 2004).

Predsednik republike Srbije, Tomislav Nikolić je magister ekonomije. Na vrhu procesa Brdo–Brioni je v povezavi z migrantsko krizo povedal, da so vse balkanske države na istem:

vse se soočajo s krizo tako kot veje in znajo z namenom, da bi pomagali, ker vedo, da so te osebe v slabih pogojih. Hkrati je tudi pozval EU, da če že nima rešitve, naj vsaj priskrbi denar za financiranje reševanja težav, ki so s krizo nastale. Poudaril je, da ne more biti Srbija na koncu država, v kateri se bodo vsi naselili, saj obstaja meja in Srbija tega zagotovo ne bo zdržala, tega pa ne bi dobro prestale niti ostale države same. Vendar pa je zagotovil, da kljub vsemu Srbi ne bodo fizično maltretirali migrantov in nikoli ne bodo streljali nanje. To je utemeljil na podlagi izkušnje begunstva, ki so jo imeli v preteklosti. Hkrati je poudaril, da migranti nikakor ne prihajajo v EU, ker bi jim bilo doma lepo in bi se le želeli preseliti (Nikolić 2015).

Na mednarodni konferenci Sklada edinstva pravoslavni narodov je predsednik Srbije v svojem govoru poudaril, da je v dobrem lahko biti dober, vendar pa se v krizi pokaže pravo stanje. Na panelu na temo Krščanske obravnave problema beguncev v luči aktualne realnosti, kjer je govoril, je izpostavil, da so v preteklih desetletjih bili priča srbskim beguncem iz različnih območij in da se zato dobro zavedajo, v kakšni situaciji so begunci. Izpostavil je, da so migrantje prišli v državo, ki ni ograjena in ki ni bogata, vendar pa je pripravljena dati od tistega malo kar ima, da bi pomagala tistim, ki nimajo niti toliko. Hkrati je pozval udeležence, da bi Srbija kot krščanski narod dala zgled solidarnosti preostalim (Nikolić 2016).

5.4 Splošni odzivi

European Legal Network on Asylum (ELENA) je naredil raziskavo o postopkih in sprejemnem sistemu za iskalce azila v Srbiji. Rezultati so bili naslednji: ugotovili so, da je do konca septembra 2015 v Srbijo prišlo 130 000 ljudi, ki so izrazili namen pridobiti status azilanta. Dnevni prihodi so se gibali med 4000 in 5000 osebami na mejnem prehodu Preševo. Na podlagi tako množičnega prihoda je UNHCR ugotovil, da azilni sistem ni sposoben predelati vseh prošenj pravočasno. Prav tako so v raziskavi ugotovili, da Srbija ni sposobna zagotoviti namestitvenih kapacitet, ki bi bile primerljive s številom prihodov, kajti septembra je obratovalo 5 centrov s skupno kapaciteto 800 do 850 oseb. Posledica tega je bila, da so mnogi spali na prostem, vključno z nosečnicami in otroci. Zato so postavili šotore za nočitev 800 do 1000 oseb, pri čemer je bilo 26 mest posebno rezerviranih za nosečnice in otroke, a nad tem nevladne organizacije niso bile preveč navdušene, kajti to je veliko premalo. Rezultat raziskave glede pogojev za iskalce azila v Srbiji je bil, da »Srbije ne moremo upoštevati za varno državo za iskalce azila.« (ELENA 2015).

Zaradi ukrepov, ki jih je uporabila hrvaška vlada z blokado tovornega prometa na hrvaško-srbski meji, so Srbi poslali protestno noto, ki jo je hrvaški veleposlanik v Beogradu odbil.

Problem je bil v tem, da so Hrvatje poleg blokade tovarnega prometa blokirali tudi prehod za vozila s srbskimi registrskimi oznakami. Srbi so v pogajanjih poudarjali, da je to popolnoma nesmiselno, kajti cilj migrantov je Avstrija in Nemčija, nikakor pa ne Hrvaška ali Madžarska (Tanjug 2015).

Na pomoč je priskočil tudi Srpsko-ruski humanitarni center (SRHC), ki je pomagal opremiti Preševo za začasne namestitve migrantov. Nekaj sredstev se je preusmerilo tudi v center pri Šidu, ki se nahaja na meji s Hrvaško. Preostanek bo namenjen srbskim državljanom. Se pa pomoč, ki jo izvajajo, koordinira prek Ministrstva za notranje zadeve (Sputnik Srbija 2015).

6 Begunska kriza na Hrvaškem

6.1 Statistika krize

Do 1. januarja 2016 je Hrvaško prešlo okoli pol milijona migrantov. Povprečno na dan 6500. Migranti prihajajo večinoma iz Sirije, Afganistana in Iraka. Na Hrvaškem so bili migranti sprva nastanjeni v Opatovcu, kasneje pa so jih preselili na Slavonski Brod, predvsem zaradi zaprtja madžarske meje in zato preusmeritve na slovensko (Hina 2016). Med 1. oktobrom in 6. marcem je na Hrvaško vstopilo 568 663 migrantov (UNHCR prek Kroet in Surk 2016).

Po podatkih UNHCR je Hrvaška s strani nevladnih organizacij prejela 7 444 775 ameriških dolarjev sredstev, ki so bili porabljeni za 17 dejavnosti (UNHCR 2016b). Po oceni je hrvaško prečkalo 658 068 migrantov. V tranzitnem centru Slavonski Brod je od 8. marca 2016, ko se je začela usklajena zapora meja, med šefi policij Slovenije, Avstrije, Hrvaške, Srbije in Makedonije, ostalo 320 oseb do zaprtja tega centra 15. aprila 2016 (UNHCR 2016c, 102–103).

6.2 Ukrepi vlade

Prvi vlak z okoli 1000 migranti je v tranzitni center Slavonski Brod prišel 3. novembra. Minister za notranje zadeve Republike Hrvaške je takrat komentiral, da bodo migrantje šli z vlaka le za registracijo ter da dobijo hrano, nato pa jih bodo poslali naravnost naprej na isti vlak, ki so ga zaposleni na Hrvaških železnicah v vmesnem času očistili, in do Slovenije. Hkrati pa so začeli prazniti in zapirati druge registracijske centre in vse preusmerjati na Slavonski Brod (Ostojić 2015a).

V povezavi s plačevanjem prevozov za pot čez države nam je Lazarovski v Makedoniji povedal, da so v večini držav migrantje sami plačevali prevoze, na Hrvaškem pa jim to ni bilo treba, kajti UNHCR naj bi plačal vladi Republike Hrvaške, da je prevažala migrante od srbske do slovenske meje (Lazarovski 2016).

V odgovor na vprašanja prek socialnega omrežja Twitter je podpredsednik Vlade, minister za notranje zadeve Ranko Ostojić, odgovoril na vprašanja, povezana s kvotami, varnostjo in drugimi zadevami, povezanimi z migrantsko problematiko. Povedal je, da Hrvaška brez težav sprejeme kvote in, da ne bo imela težav z integracijo 1640 oseb, kolikor naj bi kvote znašale, toda hkrati je tudi izpostavil, da bi lahko težava nastopila zaradi tega, ker Hrvaška ni ciljna država za migrante. Dodal je tudi, da registracijo 1000 neregistriranih migrantov na Hrvaškem izvedejo v eni uri. Na vpraša je nevarnosti terorizma je odgovoril, da so ogrožene vse države, vendar pa je manjša verjetnost, da bi do napadov prišlo, če ne bo zaprtih meja in posledično manj trenj med migranti in prebivalci držav (Ostojić 2015b).

Predsednik hrvaške vlade je na predlog Evropske komisije, da bi se ustanovilo evropsko mejno stražo, ki bi po potrebi prišla kot okrepitev na mejo Šengena, odvrnil, da je to zanimiva in razmisleka vredna ideja, za katero se mu zdi, da je ne bodo nikoli potrebovali; vendar pa mora Hrvaška obvezno biti ena izmed držav, ki bodo sodelovale v njej, če se bo seveda kdaj ustanovila (Milanović 2015).

Novi minister za notranje zadeve Vlaho Orepić je februarja pohvalil delo in napredek, ki ga je dosegla Hrvaška ter preostale države na področju profiliranja migrantov. Še posebej je pohvalil Makedonijo. Po drugi strani pa je izpostavil, da kot problem izgleda vračanje 41 migrantov iz Slovenije, kar pa ni res, kajti na Hrvaškem so sposobni poskrbeti zanje, saj jih bodo nastanili v Slavonskem Brodu (Orepić 2016).

Ko se je novi hrvaški premier sestal z Donaldom Tuskom, predsednikom Evropskega Sveta, sta prišla do zaključka, da se mora nujno spoštovati Šengen in pomagati Grčiji, ki nosi največje breme krize. K temu je premier Orešković dodal še, da je koordinacija med hrvaško, slovensko, srbsko, avstrijsko in makedonsko policijo zelo dobra pri izvajanju akcij v pomoč makedonski policiji na makedonsko-grški meji in da pričakuje malo več podpore tudi s strani EU (Orešković 2016a).

Na sestanku v Bruslju, kjer je potekal vrh držav članic EU, je premier Orešković na vprašanje 'zakaj Hrvaška še ni premestila migrantov, ki sodijo v državno kvoto', odvrnil, da zato, ker jih je potrebno spraviti tja, kamor sami nočejo iti, ter da je to težava v več državah in ne zgolj pri njih. Poleg tega se je potrebno dogovoriti še nekaj stvari o vizah ter drugih tehničnih podrobnostih, preden bi se ta proces sploh lahko začel. Na novinarsko vprašanje,

povezano s kritikami o premierjevemu izvajanju pritiska na Hrvaško televizijo (HRT), pa je odvrnil, da to ni stvar vlade in da naj se oni sami ukvarjajo s svojimi programi (Orešković 2016b).

Hrvaški notranji minister je povedal, da so mejni prehod s Srbijo, Batrovci, zaprli dokler Srbija ne bo vozila migrantov na mejni prehod Horgoš, kjer Srbija meji neposredno na Madžarsko. Hrvaška bi celo posodila avtobuse, ki bi vozili migrante naravnost do madžarske meje. Srbski premier Vučić je na to odgovoril, da Srbija do polnoči isti dan ne bo uporabljala ukrepov, ki so jih za tak primer pripravili. Po tem je Hrvaška delno popustila in na mejnem prehodu Bajakovo spustila čez mejo tovornjake s hitro pokvarljivim blagom. Pri tem je Srbski premier Vučić dodal, da so na tak način ogroženi vitalni interesi Srbije, ter da izgleda, kot da je Hrvaška vlada dala navodila mejni policiji, da spuščajo naprej le nekatere tovore. Podpredsednik Vlade Republike Srbije je na to odgovoril, da je Srbija napadena, češ, da vodi Hrvaška »trgovinsko vojno« proti Srbiji. Na hrvaški ultimatu, da naj Srbi vozijo migrante naravnost na Madžarsko, pa se Srbi niso mogli odzivali, kajti Madžari so na mejo poslali vojsko, ki je hitro postavljala ograjo. Ko so se prevozniki uprli nad takim ravnanjem, je hrvaški minister za notranje zadeve srbsko stran obtožil krivde za hrvaško zaprtje meje na srbski strani, ker so, kot je izjavil: »srbske oblasti nesposobne« (Novosti 2015). 4. septembra, torej en dan po objavi prejšnjega članka iz Novosti, je prišlo do zaostritve, kajti Hrvatje so blokirali vstop tudi vsem, ki so vozili avtomobile s srbskimi registrskimi oznakami. Pri tem je hrvaška predsednica države opozorila in se strinjala s Srbi, da to nikakor ni rešitev, kajti prenašanje krivde na drugega ne bo rešilo problema, ampak ga le zaostri. Podobno je komentiral tudi nekdanji hrvaški predsednik Stjepan Mesić, ki je opozoril, naj se ne spuščajo na nivo odnosov, ki so bili med Hrvaško in Srbijo v 90. letih prejšnjega stoletja. Hrvaški ministri pa so na vse to dodali, da prosijo prevoznike za potrpežljivost (Tanjug 2015).

Hrvaški premier Zoran Milanović je povedal, da so še sedaj odprti kot tranzitna država za migrante, hkrati pa je dodal, da Hrvaška ne bo postala center, iz katerega bi se razpošiljalo migrante po EU, temveč bo le tranzitna država do meje z Madžarsko ali Slovenijo. Do 4. marca 2016 je po njegovih besedah v Hrvaško prišlo 658 068 oseb, od tega jih je v letu 2015 vstopilo 558 724. Prepričan je, da so skoraj vsi zapustili državo, kajti le 39 jih je zaprosilo za azil. Avtor članka pa dodaja, da so blizu srbske meje ob navalu odprli center za migrante, hkrati pa so začeli blokado transporta ker je Srbije pošiljala preko 10000 migrantov na dan, torej so Srbi pošiljali več migrantov, kot so jih Hrvati lahko sprejeli. Poleg tega avtor pravi, da je Hrvaška vlada popustila pod pritiski EU in umaknila neproduktivne ukrepe proti Srbiji (Zrinjski 2016).

Na seji 28. januarja 2016 je vlada odobrila milijon evrov pomoči Siriji za obdobje 2016 do 2020. To je na donatorski konferenci povedala Predsednica Republike Hrvaške. Poleg tega je dejala tudi, da je že prej Hrvaška porabila 8 milijonov dolarjev za reševanje migrantske krize (Grabar-Kitarović 2016a).

6.3 Odzivi predsednice države

Parlamentarna republika Hrvaška predsedniku, oziroma trenutno predsednici, dodeljuje naslednje zadolžitve in pristojnosti: deluje v korist republike Hrvaške, zagotoviti mora redno in uravnoteženo delovanje vlade, odgovorna je za obrambo neodvisnosti in ozemeljske integritete Republike Hrvaške, sodeluje naj pri oblikovanju in izvajanju zunanje politike, je vrhovna poveljnica vojske in lahko razglasi izredne razmere na podlagi odločitve hrvaškega parlamenta, razen če prihaja do očitnih razmer, ki ogrožajo integriteto Republike Hrvaške, potem lahko usklajeno s predsednikom vlade odredi aktivacijo oboroženih sil (Sabor Republike Hrvatske 2010).

Kolinda Grabar-Kitarović, predsednica Republike Hrvaške, je diplomirala iz angleščine in španščine, nato pa je končala diplomatsko akademijo v Beču in kasneje je zaključila še magisterij mednarodnih odnosov (Kolinda Grabar-Kitarović 2016c).

Predsednica države je 15. septembra 2015 pozvala predsednika vlade, naj skliče svet za nacionalno varnost, ker se kriza stopnjuje in so koordinirani ukrepi nujni. Poudarila je, da je potrebno pregledati dogajanje in dosedanje ukrepe ter se posvetiti tudi delu javne uprave, ki ne skrbi le za humanitarno, temveč tudi varnostno dimenzijo krize. Hkrati je opozorila na nevarnost, da se migrantski val ne bo pomiril v kratkem času, temveč se bo zaradi zapiranja meja in poostrovanja nadzora na mejah EU in še posebno Šengena migrantski val v večji meri usmeril prek Hrvaške. Hkrati je opozorila na nujnost povečanja sodelovanja z drugimi evropskimi državami v okolici. Pri tem ne smejo pozabiti na možnost pristopa Hrvaške v Šengensko območje, zato se morajo bolj potruditi za sodelovanje (Grabar-Kitarović 2015a).

Dva dni kasneje je predsednica v izjavi za javnost povedala, da je prvi dan Hrvaška preko svojih meja spustila preveč migrantov, ki jih niso bili sposobni nadzorovati. Poleg tega pa je pokazala humanitarno stran, nikakor pa ne sme pozabiti tudi na varnostno dimenzijo. Zaradi nezadovoljstva z odzivom kriznih služb z varnostnega vidika, je sklicala tudi svet za nacionalno varnost. Kajti kot je sama zatrdila, je en vidik krize humanitarni, potem pa so še varnostni, gospodarski, socialni in drugi vidiki. In ker se kriza stopnjuje, morajo pripraviti tudi državljane, da se bodo znali odzivati nanjo, ter da se ne bodo pojavljale situacije, ki se dogajajo po drugih sosednjih državah (Grabar-Kitarović 2015b).

Obiskala je tudi občine, ki so se soočale s krizo, in se tam tudi srečala z vodilnimi, ki so ji predstavili težave, s katerimi se soočajo na terenu. Na podlagi tega je pozvala predsednika vlade, naj se tudi sam odpravi na podoben obisk, da bo bolje vedel, s čim se ukvarjajo (Predsjednica Republike Hrvatske 2015).

V intervjuju za Madžarski časopis s predsednico Kolindo Grabar-Kitarović je bilo izpostavljeno, da prihaja iz desničarske stranke, ter da je njen pogled na reševanje krize zato precej bližji madžarskemu in makedonskemu načinu, kot pa pristopu, s katerim se je s krizo soočil levičarski premier Republike Hrvaške, Zoran Milanović. Sama je pri tem še dodala, da trenutno priganja hrvaško vlado, ker pretirava s humanitarnim pristopom k reševanju migrantske krize. Povedala je tudi, da bi hrvaški organi, kot so policija, obveščevalne službe, in podobno, moralo pravočasno obvestiti sosednje države in Bruselj o prihajajoči krizi, kajti časa je bilo dovolj, da bi se pripravila. Poleg tega bi tudi celotna EU morala bolje sodelovati in se ne soočati s krizo na »ad hoc« način, temveč bi morala poskrbeti za obrambo meja Šengena in še posebno poostreženo nadzora na morski meji med Turčijo in Grčijo, kjer bi že morali ločevati ekonomske migrante od beguncev. Izpostavila je tudi problem nadzora meje med Hrvaško in Srbijo, ki je s strani Hrvaške preslab, vendar pa dodala tudi, da upa, da pretok migrantov ne bo tako nekontroliran, da bi bilo to potrebno, kajti s tem bi Hrvaška imela precejšnje probleme. Po njenem mnenju bi Nemčija morala že v začetku opredeliti, koga bodo vzeli in koga ne, kajti demografska sestava migrantov kaže na to, da ne moremo govoriti o beguncih, in posledično morajo države poskrbeti tudi za lastno varnost. Na kritike glede upiranja kvotam migrantov na državo je odvrnila, da je to nesmiselno, kajti s tem bi porušili eno osnovnih načel EU, ki je svoboda gibanja (Pataky 2015).

Skupaj s slovenskim in makedonskim predsednikom je Kolinda Grabar-Kitarović obiskala migrantski center Vinojug pri Gevgeliji. V okviru tega obiska je povedala, da bosta s Pahorjem vsak s svoje strani pritiskala na predsednika Evropskega sveta, in pa tudi na vse, ki sodelujejo v okviru procesa Brdo–Brioni, da bi čim prej prišlo do jasne strategije v evropskih državah in tudi v EU, saj bodo le tako vedeli, kako naprej ravnati s krizo (Grabar-Kitarović 2016b).

6.4 Splošni odzivi

Na možnost, ki jo je izpostavil minister za notranje zadeve Orepič, da bi tudi hrvaška poslala na meje vojsko, pa se je odzvala Vesna Pusić, nekdanja ministrica za zunanje zadeve, in dejala, da militarizacija ne bi smela biti hrvaški odgovor na krizo. Njeno mnenje je potrdil tudi Hrvaški center za mirovne študije. Pusićeva pa je pri tem še dodala, da bi se morala

hrvaška politika osredotočiti na izvajanje pritiska na EU, da bi ta pričela bolj koordinirano reševati krizo (Pavlič 2016).

Na podlagi upoštevanja dogovora z vrha v Dublinu v povezavi z migrantsko krizo, se je EU odločila, da bo sprožila pravni postopek proti Hrvaški, Grčiji in Italiji, ki se niso držale dogovora in niso zagotovile potrebnih ukrepov, kot je na primer v 72 urah odvzem prstnih odtisov prosilcev za azil. Grkom, na primer, je po podatkih Evropske komisije v letu 2015 uspelo ustrezno obravnavati le petino vseh oseb, ki so prečkale državo (BBC 2015c). Za upravljanje s krizo so bili na Hrvaškem aktivirani policisti in urad za upravljanje v kriznih situacijah. Migrante so začasno nastanili v šotore in ponekod tudi hotele. Vendar pa so se, ko so morali naprej na pot, nekateri odzvali zelo nehvaležno in celo napadli novinarske ekipe (HRT 2015).

V Makedoniji smo med našimi pogovori izvedeli tudi, da naj bi UNHCR plačal hrvaški vladi, da je ta uredila prevoz migrantov na mejo s Slovenijo.

Informacije, ki so se širile tekom krize, so zelo raznolike. Po navedbah Aljazeera 18. septembra na Hrvaškem niso dovolili migrantom, da bi se premikali proti Sloveniji, temveč so vse usmerjali proti Madžarski, naslednji dan pa je bilo celo govora o tem, da poizkuša Hrvaška prisiliti Madžarsko, da bi ta sprejela migrante. Temu je sledila madžarska obtožba, da Hrvaška pošilja migrante naprej ne da bi ji registrirala, tako kot je bilo dogovorjeno (Aljazeera 2015, BBC 2015č).

7 Primerjalna analiza

7.1 Statistika držav

Število migrantov, ki so jih posamezne države prejele in oddale naprej, pada iz države v državo, tako, da je pot v Grčiji začelo drugo največje število, in sicer 543 174, najmanjše število pa jih je prišlo prek Srbije in sicer 526 599. Vendar je zanimivo, da je prišlo v istem časovnem obdobju na Hrvaško 568 663 migrantov, kar je več, kot jih je sprejela katera koli država na balkanski poti v istem časovnem obdobju. Kako je prišlo do tega povišanja številke pa mi ni znano, kajti niso prišli iz Madžarske, niso prišli iz Srbije; če pa bi prišli prek Bosne in Hercegovine, bi se tudi morala v drugih državah poznati takšna sprememba števila.

Pri demografskih vidikih krize po državah ne prihaja do večjih odstopanj, bodisi če gledamo odstotke držav, iz katerih prihajajo, bodisi če gledamo spolno in starostno sestavo.

Skupno se je tekom krize iz Grčije do Srbije število uradno zabeleženih migrantov zmanjšalo za približno 90 000 oseb. Makedonija, ki je med njima, pa je zabeležila 140 000

migrantov manj, kar bi lahko bila posledica velikega števila ilegalnih prečkanj meje mimo uradne kontrole, ki je zaradi premajhnih zmogljivosti sil in brez zunanje pomoči ni bilo možno izboljšati.

Finančno glede na projekte so nevladne organizacije dobile največ sredstev v Grčiji, in sicer za 466 milijonov ameriških dolarjev, ki so jih porabile za 110 različnih aktivnosti v pomoč beguncem. Po znesku Grčiji sledi Makedonija, ki je dobila nekaj več kot 26 ameriških milijonov dolarjev, ki so jih porabili za 61 dejavnosti, kar je v razmerju z višino zneska največ izmed vseh. Na tretjem mestu po višini zneska je Srbija, ki je dobila dobrih 20 milijonov ameriških dolarjev, ki so šli za 31 dejavnosti. Najmanj je dobila Hrvaška, in sicer dobrih 7 milijonov, ki pa so jih porabili za 17 dejavnosti. Iz tega lahko povzamemo, da so bile najbolj financirane dejavnosti v Grčiji, najslabše pa v Makedoniji, če gledamo višino zneska za posamezno dejavnost.

7.2 Ukrepi vlad

Vlade so na območju držav, prek katerih gre balkanska pot, reagirale podobno, a hkrati zelo različno. Grčija je prepozno in premalo učinkovito nadzirala svoje meje v povezavi z migrantsko krizo, ko jo migrantje preplavili, pa čeprav je država v šengenskem območju. Pri delovanju ni uporabila vojske, kakor recimo Makedonija, kjer je vlada potrdila odločitev predsednika države o razglasitvi izrednih razmer in uporabi vojske na meji. Grčija je po navodilih vlade in v sodelovanju z mednarodnimi organizacijami odprla največ registracijskih centrov, ki jih je razporedila po otokih in priobalnem pasu po državi, da bi lahko pravočasno in dovolj učinkovito sodelovali pri sprejemu migrantov. Pri tem so poslali tudi dodatne policiste in uradnike na mejo, da bi pri tem pomagali. Podobno je ukrepala makedonska vlada, čeprav so v Makedoniji zaradi hitrejše mobilizacije vojske v podporo policiji in nacionalnih ter regionalnih centrov za krizno upravljanje mnogo bolj učinkovito usmerili tok migrantov in nadzor nad njimi, kajti Grčija ima kljub mednarodni pomoči in prejetim sredstvom veliko ilegalnih taborišč z malo ali nič regulacije s strani varnostnih organov. Vse države in vlade z izjemo Grčije so se eksplicitno zavemale za to, da je njihova država tranzicijska država, ter da ne bodo nastanjevali večjega števila migrantov po državi. In tako je Grčija, zaradi slabše regulacije, polna taborišč in tudi legalnih taborov, medtem ko so ostale države ostale pri enomestnih številkah glede števila taborišč, v Grčiji pa imajo nekaj deset samo večjih taborišč z nekaj sto ali več ljudmi.

Tako v Srbiji, kot tudi v Makedoniji in Grčiji so se pri izjavah za javnost sklicevali na pomoč migrantom z razlogom, da bodo izkazali solidarnost, ker sami vedo, kako je biti na

njihovem mestu. Vendar pa je bil odziv politikov zelo različen. Čeprav so vsi zelo apelirali na pomoč mednarodne skupnosti in izpostavljanje problema kot mednarodnega, pa imajo tako Srbi kot tudi Makedonci bolj urejene odnose z javnostjo, kajti delujoči uradni strani vlade imata dobro pokrito dogajanje in dejavnosti s strani ministrov in predsednika vlade, ti podatki pa so v veliki meri dostopni tudi v angleščini. Podobno je tudi pri hrvaški vladi, kar se tiče komunikacije z mednarodno skupnostjo in odnosov z zunanjo javnostjo. Popolnoma drugače pa je z grško vlado, ki ima spletne strani skupnih in posameznih ministrstev, vendar pa v času obravnave države ni imela objavljenih novih informacij povezanih z delovanjem vlade in ministrstev, oziroma je edini uradni vir na grški strani imel zadnje objave v letu 2015, preostala ministrstva pa so imela zadnje objave večinoma med leti 2010 in 2013. Pri tem pomanjkanju informacij z njihove strani pa je treba upoštevati tudi to, imajo skoraj vse, kar je objavljeno, dostopno samo v grščini. Je pa res, da je mogoče na podlagi drugih medijskih virov ugotoviti, da je po vseh državah potekala med vlado in tujino aktivna komunikacija. Tudi z EU, katere meje naj bi branili že Grki, vendar so jih v realnosti kontrolirali šele Makedonci, ki sploh niso v EU. Vendar so ravno Makedonci imeli med vlado in tujino največ dogovorov in usklajevanja. Preko vlade je bilo sklenjenih več bilateralnih dogovorov za pomoč Makedoniji pri soočanju s krizo, tako kadrovske, finančno in materialno. Najmanj komunikacije s preostalimi državami EU je, glede na najdene vire, imela vlada Republike Srbije, ki je se bolj oprla na Rusko federacijo, kajti ena izmed prvih organizacij, ki so pomagale, je bil ravno Srbsko-ruski humanitarni center.

Največ težav za konstruktivno sodelovanje med državami se je pokazalo med ukrepi vlade Hrvaške in malo manj pri ukrepih, ki jih je v odgovor izvajala Srbija. Hrvaška je zaradi nestrinjanja s srbskim delovanjem v krizi začela omejevati promet pri prehodu meje oziroma zapirati mejo za tovorni promet s srbskimi registrskimi tablicami na vozilih. Na koncu se je ob pozivih predsednice Hrvaške in naporih, ki sta jih obe strani vložili v reševanje krize, situacija stabilizirala.

Na začetku balkanske poti je Grčija bila prisiljena v postavitve razpršenih registracijskih in sprejemnih centrov, kasneje vzdolž poti pa so države postavljale le nekaj tranzitnih centrov, kajti migrantski tok je do njih prišel že kanaliziran in je zato bilo lažje nadzorovati prehod meja. Globlje, kot so migrantje šli, bolj so se ključni ukrepi držav usmerjali na kratkotrajno nastanitev, oskrbovanje s hrano in pijačo ter po potrebi zdravniško oskrbo. Ključna dejavnost večine držav, dokler je Nemčija še sprejemala migrante, pa je bil transport migrantov proti zahodu oziroma severu, torej v smeri Nemčije.

Ko pa se je začela pretočnost zmanjševati in meje zapirati, je več predstavnikov ministrstev vzdolž poti začelo govoriti o potencialni mobilizaciji vojske in postavitvi ograd na meje, kar pa je najbolj učinkovito izvedla Makedonija, ki je bila tudi edina, ki je na tak način zelo hitro odreagirala. Pripadnik srbske vojske je omenil, da so nekaj mesecev bili v pripravljenosti na vpoklic na mejo, vendar iz tega ni bilo nič. Tako da se je z dogovori, ki jih je EU sklenila s Turčijo, in ob učinkovitem nadzoru meje med Makedonijo in Grčijo, tudi dokončno zaprla balkanska pot, z izjemo nekaterih ilegalnih prebežnikov mej, ki se jim je uspelo izmuzniti mimo policijskih in vojaških straž, ter tistih, ki so v Grčiji zaprosili za azil in relokacijo, ki sta jo omogočili vlada Republike Grčije v sodelovanju z Evropsko komisijo. Vendar pa je, presenetljivo, največ odprte komunikacije in sodelovanja (glede na preučevano gradivo) bilo med Republiko Makedonijo in EU.

Glede na aktivirane represivne organe, so po vseh državah aktivirali centre za krizno upravljanje, oziroma njim enakovredni organi. Poleg tega so tudi povsod aktivirali policiste, pri čemer so še posebno v Makedoniji aktivirali tudi tuje policiste. Poleg tega so Makedonci aktivirali tudi vojaške strukture za omejitev in kanalizacijo krize. Hrvatje in Srbi so oboji razpravljali o uporabi vojske na mejah, v kolikor bi se migrantska kriza še dalje stopnjevala. Le v Grčiji so bili mnenja, da vojske nimajo z namenom, da bi pomagala v takšni krizi, kot je migrantska.

7.3 Odzivi predsednikov držav

Po vseh državah imajo predsedniki v osnovi podobno vlogo, kajti vse obravnavane države imajo ureditev v obliki parlamentarne demokracije, vendar pa se odzivi samih predsednikov močno razlikujejo. Po izobrazbi predsedniki prihajajo iz različnih poklicev in šol, hkrati pa tudi iz različnih političnih strani. To vse je bilo očitno pri tem, kako se je nek predsednik soočil s problemom, ki ga predstavlja migrantska kriza. Na Hrvaškem, recimo, je prišlo do mnogo bolj direktnih kritik delovanja vlade s strani predsednice, ki je sicer iz druge politične strani kot kritizirani predsednik vlade. Hrvaška predsednica se je ustno dokaj radikalno odzvala na krizo, kajti temeljito je skritizirala humanitarni pristop, ki ga je uporabil predsednik vlade, češ da pozablja na varnostni vidik same krize. Po drugi strani je grški predsednik republike imel več mednarodnih srečanj in pogovorov, pa tudi na nacionalni ravni se je povsod zavzemal za upoštevanje in ohranjanje vrednot, na katerih je zgrajena EU, pri tem pa je govoril o obeh vidikih. Tako o vidiku pristopanja k tistim, ki potrebujejo pomoč in nas zanjo prosijo, kot o vidiku ohranitve evropske ideje in Unije, kajti, čeprav prosijo za pomoč, jih je še vedno preveč. Vsi predsedniki so se v svojih nagovorih obračali na ljudi v

smislu, pomagajmo migrantom, in omenjali, da vedo kako je biti migrant. To je bilo najmanj opazno pri Makedoncih. Hkrati pa so tudi opravljali svojo funkcijo in se udeleževali mednarodnih srečanj in pogovorov, kjer so poizkušali k reševanju problema vključiti EU, ne le varnostno subregijo jugovzhodne Evrope. Hkrati so predsedniki poizkušali pomiriti preveč razburkane strasti v odnosih med državami. Še posebno je to prišlo do izraza, ko sta hrvaška predsednica in srbski predsednik skušala umiriti odnose med državama in obenem spodbuditi predsednika vlad, še posebno hrvaškega, da bi nehala zaostrovati razmere na mejah med državama. Najbolj radikalni odziv z vidika uporabe sile pa je imel makedonski predsednik države, ki je kot vrhovni poveljnik oboroženih sil in v skladu s svojo funkcijo odredil izredne razmere in mobilizacijo vojske za pomoč policistom na meji. Po odločnosti mu je sledila hrvaška predsednica, ki je kritično gledala na delo vlade in jim tudi omogočala lažjo nacionalno koordinacijo z organizacijo več sestankov sveta za nacionalno varnost. Srbski predsednik, ki je bil glede na objave za javnost najmanj aktiven na tem področju, pa je v svojih govorih tudi z religijskega vidika podprl pomoč migrantom v smislu, da je lahko biti dober v obilju, kriza pa je tista, ki pokaže, kakšni smo ljudje v resnici.

7.4 Splošni odzivi

Glede na vire, ki so objavljeni na spletu, ter pogovore, ki smo jih imeli z ljudmi na terenu v Grčiji in Makedoniji, so splošni odzivi ljudi deljeni na tiste, ki zagovarjajo liberalni pristop kjer bi pomagali vsem; potem na tiste, ki zagovarjajo varnostni pristop s povečano kontrolo in več omejitvami za migrante in pa na tiste, ki so nekje vmes. EU, druge mednarodne organizacije in druge države so v veliki meri izražale solidarnost z državami, ki so se soočile s krizo, pri tem pa so nekatere celo presegle to in pomagale s podporo v obliki poslanih ljudi, materialu in finančah, da bi se lažje izvajalo prepotrebno kontrolo na mejah ob prehodu migrantskega vala. Pri tem so veliko sredstev za pomoč v krizi dobile nevladne organizacije, ki so vsaka posebej po lastni presoji razporedile ta sredstva in jih porabile tako, kot jim je ustrezalo. To se je zgodilo brez večjega usklajevanja odgovornih za soočanje s krizo. Zato je v Makedoniji prihajalo do dodatnih težav, kajti na koncu so morali zagotoviti še prostor za skladiščenje odvečne hrane. Poleg tega je prihajalo do poizkusov tihotapljenja migrantov naprej proti EU, da ne govorimo o »vojnem« zaslужkarstvu na račun migrantov in cen hrane, ki so jim jo vozili. Poleg tega so ljudje bili pripravljene veliko prispevati za to, da bi prišli na cilj - prebivalci držav na poti pa so to izkoristili, kolikor so le mogli. Nevladne organizacije so se rade volje odpravile na pomoč, tako da ni bilo potrebe po tem, da bi klicali ali te organizacije ali medije, kajti dokler je bila kriza aktualna, je bilo njihove prisotnosti več kot

dovolj. V krizi se je tudi pokazalo, da območje jugovzhodne Evrope še zdaleč ni mirno, ter da lahko zelo hitro pride do trenj in eskalacije samega dogajanja v konflikt. To se je pokazalo v odzivu na ukrepe s srbske strani v obliki začasne zapore mej iz hrvaške strani, vendar pa so vsi pozivali k temu, da se to zaporo umakne. Pri tem kot vsi mišljene tako druge države kot tudi mednarodni akterji.

Po vseh državah se je bolj ali manj učinkovito ustanavljalo centre za sprejem in registracijo migrantov ob pomoči mednarodne skupnosti, drugih držav in nacionalnih iniciativ. Vendar pa je bilo zelo različno, kako učinkovito in kako koordinirano so se odzvali posamezni akterji, ki so iz državne strani poizkušali koordinirati vse to dogajanje.

8 Sklep

Migrantska kriza, kakor sem jo v tekstu imenoval, si zasluži ta naziv. Po mojem mnenju najbolj iz razloga, da so vsi begunci migrantje, vsi migrantje pa niso begunci, pri čemer je potrebno upoštevati, da so se ljudje selili tako zaradi varnosti kot tudi iz popolnoma ekonomskih razlogov. Pri tem so se največ odpravljali na pot iz Sirije in Iraka, vendar pa so se jim pridružili tudi Pakistanci in prebivalci tako severnoafriških držav, kot tudi prebivalci iz manj razvitih evropskih držav na poti.

Balkanska pot se je odprla in zaprla s strani Turčije in Grčije v sodelovanju z EU in vabili, ki so jih vidni politiki naslavljali na prebivalce določenih držav. Na ta način se je ustvarila varnostno zelo kompleksna situacija, kajti v zadnjem letu je po Balkanski poti šlo preko milijon oseb, ki se jih zaradi masovnega prihoda ni dalo tako kvalitetno kontrolirati, kot bi si želeli. Prav tako jih ogromno ni imelo dokumentov, drugi pa so prišli s ponarejenimi. Zato je nadzor nad ljudmi, ki so prihajali v EU, bil vse prej kot dober. In na tem mestu sta se srečala dva pogleda, bolj liberalni in optimistični, ki zagovarja, da je potrebno pomagati vsem in jim olajšati migracije, v kolikor si to želijo. Drugi pogled pa je bil bolj konservativen nacionalističen, ki se je bolj posvetil varnostnemu vidiku krize in nevarnostim, ki jo prinaša taka množica ljudi, ki se dokaj nekontrolirano giblje proti zahodni Evropi.

Moje raziskovalno vprašanje, na katerega sem iskal odgovor, se je glasilo, kako so se Srbija, Makedonija, Hrvaška in Grčija odzvale na begunsko krizo. Vsaka država se je odzvala po svoje in z izjemo Makedonije, ki je zelo hitro stopnjevala odzive, so se države odzvale bolj blago in manj odločno, pri čemer se je Grčija zaradi največje mase dotoka in predhodne ekonomske krize odzvala najšibkeje in najmanj učinkovito, kar smo opazili tudi na naši raziskovalni ekskurziji v Makedonijo in Grčijo. Hrvaška in Srbija sta se odzivali bolj glede na

reakcije preostalih držav v okolici, kot pa na sam migrantski val. Hrvaška in Srbija sta se posledično bolj osredotočili na transport migrantov naprej z manj prehodnimi nastanitvenimi centri, Makedonija je največji poudarek dala na omejevanje in nadzor nad migrantskim valom, Grčija pa na nastanitev množice migrantov.

Hipotezi, ki sem si ju zastavil, sta bili, da so se na Hrvaškem bolj naklonjeno odzvali na begunce, kot v preostalih opazovanih državah zaradi pretekle izkušnje begunstva po razpadu nekdanje Jugoslavije. To hipotezo težko potrdim, kajti pri preiskovanju primera sem prišel do ugotovitve, da so v vseh državah poudarjali nujnost sprejemanja migrantov, kajti tudi sami so bili 20 let nazaj na istem. Poleg tega so politiki preko te iste skupne točke želeli ljudstvu približati migrante in njihove probleme. Tukaj nastopi težava, saj nisem imel kontrolne države, ki bi bila primerna za preverjanje te hipoteze, saj je Grčija prav tako v prejšnjem stoletju izkusila migracije in begunstvo zaradi konflikta s Turčijo, kar se je v mojem primeru pokazalo tako, da so v Grčiji politiki uporabljali podobne argumente in pristope pri komunikaciji navzven in tudi navznoter z državljani. Seveda se je isto dogajalo po vseh ostalih obravnavanih državah ob razpadu Jugoslavije. Druga hipoteza je bila, da je na odziv držav vplivalo članstvo v Evropski uniji, ne glede na to ali je država del Šengenskega območja ali ne. Tu se je pokazala močna prepletenost območja z od zunaj sproženimi iniciativami, misijami in drugimi oblikami vpletanja evropskih ter drugih sil na to območje, kajti komunikacija med državami, ki niso članice EU, pri tem še posebno mislim Makedonijo, je bila mnogo bolj poudarjena in sodelovanje bolj usklajeno in učinkovito, saj je interes, da bi si prislužili članstvo v EU in Natu, mnogo močnejši motivator kot pa članstvo v organizaciji. Najslabše, pa vendar še vedno dobro usklajeno delovanje v komunikaciji z EU, je imela Srbija, ki je že zgodovinsko bolj težila k Rusiji. Hrvaška je kot članica EU dobro sodelovala z unijo kot tako, malo slabše pa s svojimi neposrednimi sosedi. Največji šok pa je bilo delovanje Grčije, ki ni bila zmožna izvajati šengenskega režima in se je ta posledično prestavil na makedonsko–grško mejo, kjer ga je ob pomoči drugih evropskih držav izvajala Makedonija, ki sploh ni članica EU. Zatorej lahko rečem, da je bila hipoteza delno potrjena, kajti negativna različica hipoteze bi torej bila, da je odsotnost članstva vplivala na samo sodelovanje še bolj kot pa obstoječe članstvo.

9 Literatura

1. Aljazeera. 2015. *Croatia to block refugees from entering Slovenia*. Dostopno prek: <http://www.aljazeera.com/news/2015/09/croatia-block-refugees-entering-slovenia-150917135048161.html> (30. junij 2016).
2. Aravantinos, Efthymios. 2015. *Perspectives: Refugee Crisis Becomes Greece's 'Mission Impossible'*. Dostopno prek: <http://www.europeaninstitute.org/index.php/273-european-affairs/ea-december-2015/2117-perspectives-refugee-crisis-becomes-greece-s-mission-impossible> (14. junij 2016).
3. BBC News. 2015a. *Syria profile – Timeline*. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14703995> (1. januar 2016).
4. --- 2015b. *Paris attacks: Hollande blames Islamic State for 'act of war'*. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-europe-34820016> (1. januar 2015).
5. --- 2015c. *Migrant crisis: Greece, Croatia and Italy face EU legal action*. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-europe-35064599> (29. junij 2016).
6. --- 2015č. *Migrant crisis: Greece, Croatia and Italy face EU legal action*. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-europe-34302285> (30. junij 2016).
7. --- 2016. *Migrant crisis: Nato deploys Aegean people-smuggling patrols*. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-europe-35549478> (14. junij 2016).
8. Βουλή των Ελλήνων. 1975. *Σύνταγμα*. Dostopno prek: <http://www.hri.org/docs/syntagma/syntagma.html> (1. julij 2016).
9. Bytyci, Fatos. 2015. *Macedonia declares emergency, deploys army over refugee crisis*. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/uk-europe-migrants-macedonia-idUKKCN0QP0UA20150820> (14. junij 2016).
10. Cetingulec, Mehmet. 2015. *At a cost of \$500 million each month, Turkey staggers under growing refugee burden*. Dostopno prek: <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/10/turkey-syria-refugees-spent-billion-in-three-months.html#> (28. januar 2016).
11. Chrysopoulos, Philip. 2006. *IMF: Refugees Cost Greece €300 Million in 2015*. Dostopno prek: <http://greece.greekreporter.com/2016/01/21/imf-refugees-cost-greece-e300-million-in-2015/> (28. januar 2016).
12. CIA. 2016. *The World Factbook Turkey*. Dostopno prek: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tu.html> (28. januar 2016).

13. Cucić, Vladimir. 2015. *Serbia will not build new reception centers for refugees*. Dostopno prek: <http://inserbia.info/today/2015/10/serbia-will-not-build-new-reception-centers-for-refugees/> (28. april 2016).
14. ELENA. 2015. *ELENA /EDAL desk research on the procedural and reception system for asylum seekers in Serbia*. Dostopno prek: http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/resources/elena_edal_desk_research_on_the_procedural_and_reception_system_for_asylum_seekers_in_serbia.pdf (18. junij 2016).
15. Encyclopaedia Britannica. 2016. *Greco – Turkish Wars*. Dostopno prek: <http://www.britannica.com/topic/Greco-Turkish-wars> (31. maj 2016).
16. Franklin, Stephen. 2012. *Syrians Stream Across the Turkish Border*. Dostopno prek: <http://pulitzercenter.org/reporting/syrian-refugees-turkish-border-housing-medical-needs?gclid=CLb09rfKiMoCFYWfGwodG3YLZA> (1. januar 2016).
17. Grabar-Kitarović, Kolinda. 2015a. *Priopćenja i izjave: Poziv s prijedlogom za sazivanje 2. sjednice Vijeća za nacionalnu sigurnost*. Dostopno prek: <http://predsjednica.hr/objava/14/6/542> (27. junij 2016).
18. --- 2015b. *Vijesti: Na prvom su mjestu sigurnost hrvatskih građana i stabilnost države*. Dostopno prek: <http://predsjednica.hr/objava/1/1/551> (27. junij 2016).
19. --- 2016a. *Vijesti: Predsjednica najavila milijun eura humanitarne pomoći za Siriju*. Dostopno prek: <http://predsjednica.hr/objava/1/1/778> (27. junij 2016).
20. --- 2016b. *Vijesti: Predsjednica obišla privremeni tranzitni centar na makedonsko-grčkoj granici*. Dostopno prek: <http://predsjednica.hr/objava/1/1/885> (27. junij 2016).
21. --- 2016c. *Životopis*. Dostopno prek: <http://predsjednica.hr/stranica/5/> (25. junij 2016).
22. Greenfield, Daniel. 2015. *A lot of those »Syrian refugees« are just Muslims W/fake passports*. Dostopno prek: <http://www.frontpagemag.com/point/259988/lot-those-syrian-refugees-are-just-muslims-wfake-daniel-greenfield> (2. januar 2016).
23. Guterres, Antonio. 2011. *The 1951 convention and its protocol 1967*. Dostopno prek: <http://www.unhcr.org/4ec262df9.html> (2. januar 2016).
24. Hall, Richard. 2010. *Noam Chomsky on the current (and enduring) crisis in the Middle East*. Dostopno prek: http://www.huffingtonpost.com/richard-hall/noam-chomsky-on-the-curre_b_589958.html (1. januar 2016).
25. Hina. 2016. *Protjeklu 2015. godinu u Hrvatskoj obilježila i izbjeglička kriza*. Dostopno prek: <http://www.nacional.hr/protjeklu-2015-godinu-u-hrvatskoj-obiljezila-i-izbjeglicka-kriza/> (29. junij 2016).

26. Hollande, François. 2015. *Paris attacks: François Hollande declares state of emergency – video*. *The Guardian*. 14. november. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/world/video/2015/nov/14/paris-attacks-francois-hollande-declares-state-emergency-france-video> (1. januar 2016).
27. HRT. 2015. *Izbjeglince smještene i na zagrebačkom Velesajmu*. Dostopno prek: <http://vijesti.hrt.hr/299205/bandic-pozvao-zagrepcane-da-prime-izbjeglince-u-svoju-vikendicu-prima-jednu-obitelj> (30. junij 2016).
28. Huntington, Samuel P. 2005. *Spopad civilizacij*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
29. Ilsley, Natalie. 2015. *After Welcoming Refugees, Europe is Saying No More*. Dostopno prek: <http://europe.newsweek.com/after-welcoming-refugees-europe-saying-no-more-398261?rm=eu> (28. januar 2016).
30. Ivanišević, Nenad. 2016. *Human i efikasan odgovor Srbije na izbegličku krizu*. Dostopno prek: <http://www.srbija.gov.rs/vesti/vest.php?id=262976> (25. april 2016).
31. Ivanov, Gjorge. 2015. *State of the Union Address of the President Ivanov at the Assembly of the Republic of Macedonia*. Dostopno prek: <http://www.president.gov.mk/en/media-centre/speeches/3575.html> (13. junij 2016).
32. --- 2016a. *Address by the President Ivanov, at the OSCE Conference on refocusing migration and security: bridging national and regional responses*. Dostopno prek: <http://www.president.gov.mk/en/media-centre/speeches/3664.html> (13. junij 2016).
33. --- 2016b. *Address by the President Ivanov after the Security council meeting*. Dostopno prek: <http://www.president.gov.mk/en/media-centre/speeches/3755.html> (14. junij 2016).
34. Jovanović, Igor. 2015. *Serbia Sets up Refugee Camp Near Macedonian Border*. Dostopno prek: <http://www.balkaninsight.com/en/article/serbia-forms-another-refugee-camp-near-macedonian-border-08-24-2015> (28. april 2016).
35. Kasimis, Charalambos in Kassimi Chryssa. 2004. *Greece: A History of Migration*. Dostopno prek: <http://www.migrationpolicy.org/article/greece-history-migration> (31. maj 2016).
36. OZN. 1951. *Konvencija o statusu beguncev*. Dostopno prek: <http://www.unhcr-centraleurope.org/si/pdf/viri/konvencije/besedilo-konvencije-o-beguncih-in-njenega-protokola.html> (25. marec 2016).
37. Kroet, Cynthia. 2015. *Macedonia builds fence on Greek border to control refugees*. Dostopno prek: <http://www.politico.eu/article/macedonia-building-fence-greece-border-refugees-asylum-migration/> (15. junij 2016).

38. Kroet, Cynthia in Barbara Surk. 2016. *Slovenia, Croatia close borders to migrants*. Dostopno prek: <http://www.politico.eu/article/slovenia-croatia-close-borders-to-migrants-refugees-serbia-macedonia-eu-deal-turkey/> (30. junij 2016).
39. Lazarovski, Zoran. 2016. *Pogovor v okviru raziskovalne strokovne ekskurzije v Makedonijo*. Gevgelija. 4. junij.
40. Lubbers, Ruud. 2004. *Refugees and migrants: Defining the difference*. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/in_depth/3516112.stm (2. januar 2016).
41. Mae, Loulla in Eleftheriou Smith. 2016. *Refugees break through Macedonia border fence using 'home-made battering ram'*. Dostopno prek: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/refugees-reportedly-break-through-macedonia-border-fence-using-home-made-battering-ram-a6902991.html> (15. junij 2016).
42. Mail online. 2016. *Europe builds another wall: Macedonia erects second barrier of razor wire to stem the human tide from Greece*. Dostopno prek: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3437717/A-second-wall-razor-wire-stem-human-tide-Macedonia-builds-fence-border-Greece-send-message-migrants-attempts-cross-illegally.html#ixzz4BdYLa082> (15. junij 2016).
43. Martin, Susan. 2005. *The legal and normative framework of international migration*. Dostopno prek: https://www.iom.int/jahia/webdav/site/myjahiasite/shared/shared/mainsite/policy_and_research/gcim/tp/TP9.pdf (28. januar 2016).
44. Marušić, Siniša Jakov. 2015. *Macedonia Mulls Hungarian-Style Border Fence*. Dostopno prek: <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonian-mulls-fencing-off-border-against-refugees-09-10-2015> (15. junij 2016).
45. Milanović, Zoran. 2015. *Premijer Milanović: Ideja europske granične straže je vrijedna razmatranja, ali nadam se da nam nikada neće trebati*. Dostopno prek: <https://vlada.gov.hr/vijesti/premijer-milanovic-ideja-europske-granicne-straze-je-vrijedna-razmatranja-ali-nadam-se-da-nam-nikada-nece-trebati/18188> (27. junij 2016).
46. Narodna skupština Republike Srbije. 2004. *Ustav Republike Srbije*. Dostopno prek: http://www.srbija.gov.rs/cinjenice_o_srbiji/ustav_odredbe.php?id=222 (1. julij 2016).
47. Nikolić, Tomislav. 2015. *Obraćanje predsednika republike na samitu Brdo – Brijuni*. Dostopno prek: <http://www.predsednik.rs/lat/pres-centar/vesti/obracanje-predsednika-republike-srbije-na-samitu-brdo-brijuni> (13. junij 2016).
48. --- 2016. *Učenje hrišćanske ljubavi retko je u istoriji bilo na većem iskušenju nego sada*. Dostopno prek: <http://www.predsednik.rs/lat/pres-centar/vesti /ucenje->

- hriscanske-ljubavi-retko-je-u-istoriji-bilo-na-vecem-iskusenju-nego-sada (13. junij 2016).
49. *Novosti*. 2015. *Napeto na prelazu Batrovci; Hrvatska demantuje da je krišom htela da prebaci izbeglice u Srbiju*. 23. september. Dostopno prek: <http://www.novosti.rs/vesti/planeta.300.html:568568-Ljajic-Na-granici-s-Hrvatskom-gore-nego-juce-iz-Zagreba-stizu-pretnje-ucene-Hrvatski-ministar-Vozite-izbeglice-na-Horgos-Madjari-postavljaju-zicu-i-ograde> (18. junij 2016).
50. O'Brien, Emma. 2015. *Islander Seeking to Become First Climate Refugee to Be Deported*. Dostopno prek: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-09-23/islander-seeking-to-become-first-climate-refugee-to-be-deported> (25. marec 2016).
51. Orepić, Vlaho. 2016. *Ministar Orepić: Postignut je ogroman napredak, profilaciju migranata odrađivat ćemo zajedničkim snagama u Makedoniji*. Dostopno prek: <https://vlada.gov.hr/vijesti/ministar-orepic-postignut-je-ogroman-napredak-profilaciju-migranata-odradjivat-cemo-zajednickim-snagama-u-makedoniji/18359> (27. junij 2016).
52. Orešković, Tihomir. 2016a. *Premijer Orešković s predsjednikom Europskog vijeća Tuskom o migrantskoj krizi: Šengenska pravila nemaju alternativu*. Dostopno prek: <https://vlada.gov.hr/vijesti/premijer-oreskovic-s-predsjednikom-europskog-vijeca-tuskom-o-migrantskoj-krizi-sengenska-pravila-nemaju-alternativu/18510> (27. junij 2016).
53. --- 2016b. *Predsjednik Vlade Orešković na summitu čelnika zemalja članica EU u Bruxellesu*. Dostopno prek: <https://vlada.gov.hr/vijesti/predsjednik-vlade-oreskovic-na-summitu-celnika-zemalja-clanica-eu-u-bruxellesu/18607> (27. junij 2016).
54. Ostojić, Ranko. 2015a. *Potpredsjednik Ostojić u Sl. Brodu: Izbjeglice će proći registraciju, dobiti hranu i vratiti se u vlak za Sloveniju*. Dostopno prek: <https://vlada.gov.hr/vijesti/potpredsjednik-ostojic-u-sl-brodu-izbjeglice-ce-proci-registraciju-dobiti-hranu-i-vratiti-se-u-vlak-za-sloveniju/18054> (27. junij 2016).
55. --- 2015b. *Potpredsjednik Ostojić na #VladaUp-u: Hrvatska je odmah spremna prihvatiti dogovorene kvote za izbjeglice*. Dostopno prek: <https://vlada.gov.hr/vijesti/potpredsjednik-ostojic-na-vladaup-u-hrvatska-je-odmah-spremna-prihvatiti-dogovorene-kvote-za-izbjeglice/18158> (27. junij 2016).
56. Pataky, Istvan. 2015. *Intervjui: „Od EU-a očekujemo globalnu ulogu“ - Intervju za mađarski list Magyar Nemzet*. Dostopno prek: <http://predsjednica.hr/objava/3/2/612> (27. junij 2016).

57. Pavlić, vedran. 2016. *Reactions to Croatia's Decision to Possibly Send Army to Borders*. Dostopno prek: <http://www.total-croatia-news.com/politics/2695-reactions-to-croatia-s-decision-to-possibly-send-army-to-borders> (27. junij 2016).
58. Perring, Rebecca. 2015. *Economic migrants FAKE being Syrian to claim EU asylum and head for Britain*. Dostopno prek: <http://www.express.co.uk/news/world/603797/Migrant-crisis-FAKE-Syrian-claim-asylum-Europe> (2. januar 2016).
59. Poposki, Nikola. 2016. *Poposki- Zaoralek: Macedonia will not turn into refugee camp*. Dostopno prek: <http://vlada.mk/node/11842?language=en-gb> (18. junij 2016).
60. Predsjednica Republike Hrvatske. 2015. *Vijesti: Potrebne se nove mjere koje će prije svega zaštititi stabilnost države*. Dostopno prek: <http://predsjednica.hr/objava/1/1/557> (27. junij 2016).
61. Richter, Konstantin. 2016. *Germany's refugee crisis has left it as bitterly divided as Donald Trump's America*. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2016/apr/01/germany-refugee-crisis-invited-into-my-home-welcoming-spirit-divided> (25. marec 2016).
62. Sabor Republike Hrvatske. 2010. *Ustava Republike Hrvatske*. Dostopno prek: <http://www.sabor.hr/fgs.axd?id=17074> (1. julij 2016).
63. Sobranje Republike Makedonije. *Устав На Република Македонија*. 1991. Amandmirana 1992. Dostopna prek: [https://www.icrc.org/ihl-nat.nsf/0/e1a56dd69ffd60ccc12573320037701b/\\$FILE/Constitution%20of%20the%20former%20Yugoslav%20Republic%20of%20Macedonia.doc](https://www.icrc.org/ihl-nat.nsf/0/e1a56dd69ffd60ccc12573320037701b/$FILE/Constitution%20of%20the%20former%20Yugoslav%20Republic%20of%20Macedonia.doc) (1. julij 2016).
64. Sputnik News. 2015. *Germany Commends Serbian Response to Refugee Crisis – Government*. Dostopno prek: <http://sputniknews.com/europe/20150821/1026039065.html> (25. april 2016).
65. --- 2016. *Serbia to Deploy Military to Help Police Over Migrant Crisis If Necessary*. Dostopno prek: <http://sputniknews.com/europe/20160226/1035419270/serbia-army-police.html> (14. junij 2016).
66. Sputnik Srbija. 2015. *Srpsko–ruski humanitarni centar pomaže u rešavanju migrantske krize*. Dostopno prek: <http://rs-lat.sputniknews.com/srbija/20151030/1100686422/srbija-rusija-humanitarni-centar-migranti-kriza.html> (30. junij 2016).
67. Stefanović, Nenad. 2016. *Izbeglička kriza najvažnije pitanje današnjice*. Dostopno prek: <http://www.srbija.gov.rs/vesti/vest.php?id=259274> (25. april 2016).
68. Stevens, John. 2016. *Macedonia reveals plans to build 200 mile long fence on its border with Greece protected by guards armed with Tasers ahead of EU summit on*

- how to deal with the migrant crisis*. Dostopno prek: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3479372/Macedonia-reveals-plans-build-200-mile-long-fence-border-Greece-protected-guards-armed-Tasers-ahead-EU-summit-deal-migrant-crisis.html#ixzz4BdbJ7F2k> (15. junij 2016).
69. Suny Levin Institute. 2016. *Environmental Refugees*. Dostopno prek: <http://www.globalization101.org/environmental-refugees/> (25. marec 2016).
70. Tanjug. 2015. *SKANDALOZNO Hrvatska odbila protestnu notu Srbije, na prelazima i dalje kaos*. Dostopno prek: <http://www.blic.rs/vesti/drustvo/skandalozno-hrvatska-odbila-protestnu-notu-srbije-na-prelazima-i-dalje-kaos/7ykgdg4> (18. junij 2016).
71. The Guardian. 2015. *Angela Merkel wants to 'drastically reduce' refugee arrivals in Germany*. Dostopno prek: <https://www.theguardian.com/world/2015/dec/14/angela-merkel-wants-to-drastically-reduce-refugee-arrivals-in-germany> (15. 4. 2016).
72. The New Arab. 2015. *War in Syria: timeline of key events*. Dostopno prek: <http://www.alaraby.co.uk/english/news/2015/3/13/timeline-syria-4-years-of-devastation> (1. januar 2016).
73. UN. 2016. *Global Issues – Refugees*. Dostopno prek: <http://www.un.org/en/globalissues/refugees/> (2. januar 2016).
74. UNHCR. 2015a. *Syria Regional Refugee Response*. Dostopno prek: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224> (1. januar 2016).
75. --- 2015b. *Refugees*. Dostopno prek: <http://www.unhcr.org/pages/49c3646c125.html> (1. januar 2016).
76. --- 2016a. *Refugees/Migrants Emergency Response – Mediterranean*. Dostopno prek: <http://data.unhcr.org/mediterranean/country.php?id=83> (5. junij 2016).
77. --- 2016b. *Regional Refugee And Migrant Response Plan (RMRP) 2016*. Dostopno prek: <http://rmrp-europe.unhcr.org/rmrp/#sector=&area=Greece&map2=&org=> (18. junij 2016).
78. --- 2016c. *Regional Refugee and Migrant Response Plan for Europe (Revision May 2016)*. Dostopno prek: <https://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php> (18. junij 2016).
79. UNHCR Srbija. 2015. *Asylum Seekers in Serbia in 2015*. Dostopno prek: <http://www.unhcr.rs/dokumenti/statistike/azil.html> (9. junij 2016).
80. Vučić, Aleksandar. 2015. *Мигрантска криза неће имати негативан утицај на српску привреду*. Dostopno prek: <http://www.srbija.gov.rs/vesti/vest.php?id=250533> (25. april 2016).

81. Zeronian, Sarkis. 2015. *Germany's Chancellor Merkel 'Sending Wrong Signal' To Europe On Migrants*. Dostopno prek: <http://www.breitbart.com/london/2015/09/07/germanys-chancellor-merkel-sending-wrong-signal-to-europe-on-migrants/> (1. januar 2016).
82. Zrinjski, Ivan. 2016. *Kako se odvijala migrantska kriza*. Dostopno prek: <http://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/kako-se-odvijala-migrantska-kriza-na-pocetku-su-izbjeglice-bile-prihvacene-otvorenih-ruku-a-sada-se-zatvara-ruta-kojom-je-proslo-800.000-ljudi/29593/> (18. junij 2016).